

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40
Numărul popular:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an 2—
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe a =
40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fileră.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730

Andrássy

Obstrucția din Camera ungară a dat răgaz contelui Iulius Andrássy, să-și țină discursul în chestia reformelor militare. Este înainte de toate foarte caracteristic, că până acum doi conți au atacat mai cu vehemență aceste proiecte, contele Apponyi, și Andrássy, iară ministrul președinte, care reprezintă aceste reforme, este un al treilea conte, Khuen-Héderváry. Și acest fenomen dovedește mai presus de orice îndoială, că politica Statului-Ungar este depusă în mâinile oligarhiei, a clasei feudale, care a stăpânit țara aceasta o mie de ani și-i suge și acum seva de viață.

Cine privește din perspectivă istorică evoluția politică a Statului-Ungar va ajunge fără multă greutate la constatarea faptului, că feudații maghiari încep să reia firul politicii lor dinaintea anului 1848. Atunci clasele mijlocii ale țării, împedicate în libera lor dezvoltare economică prin politica financiară a monarhiei unitare, care se prezenta înaintea masselor în haina dominației străine a elementului german, au început lupta lor pentru desrobirea economică sub devize naționale, sub cuvinte scoase din domeniul ideologiei șoviniste. S'a adâncit tot mai mult în conștiința masselor țării unguerești convingerea, că toate relele, de cari sufăr acele mase, provin din faptul, că asupra țării domnește o națiune străină, Neamțul.

Cu toatecă lupta aceasta de desrobire de fapt era îndreptată în potrița pri-

vilegiilor feudale, cari singure formaseră într'adevăr zăgazurile dezvoltării economice a țării, totuși raportul de dependență politică a Statului-Ungar de o dinastie străină, care-și avea interesele sale mai vitale legate de un Stat străin, a creiat posibilitatea, ca lupta pentru desrobirea economică a Ungariei să poată fi învăluită în mantaua luptei de rasă.

Această împleticire a raporturilor politice a folosit-o clasa feudală a Statului-Ungar spre a-și salva interesele sale materiale în fața evoluției zguduitoare de relații politice în cadrele acestui Stat.

Feudații ungari, simțind duhul vremii, s'au alăturat numai decât ideologiei naționale și în urma poziției lor istorice au știut să pună mâna pe conducerea noului curent adâncind și mai mult în sufletul masselor ideologia națională șovinistă, ca astfel îndreptând energiile națiunii spre revendicări mai ales naționale să-și poată menține și pentru mai departe, deși în formă schimbată, privilegiile lor materiale și politice.

În chipul acesta s'a putut întâmpla, ceea ce nu s'a întâmplat în nici o altă țară, unde viața de stat a trecut de la feudalism la constituționalismul modern, s'a putut întâmpla, că și după anul 1848 și mai ales după 1867, în Ungaria toată puterea politică a rămas și pentru mai departe în mâinile clasei feudale, care în esență este și astăzi tot astfel privilegiată, cum fusese înainte de 1848.

În cursul vremilor însă evoluția politică a Statului-Ungar n'a stat pe loc, ci firește a trebuit să sosească la un nou asalt asupra privilegiilor feudale, la o nouă

încercare de a elibera viața economică a masselor de sub apăsarea afară din cale egoistă a claselor dominante.

Am ajuns la acest moment tocmai în zilele noastre. Clasa feudală își simte din nou subsolul clătănându-i-se sub picioare și de decenii întregi s'a reîntors la meschinăria anilor 1840 aprinzând în masele poporului maghiar din nou ideologia șovinismului maghiar și aruncând asupra nizuinelor de desrobire economică ale masselor vâlul imaginar al luptei împotriva dominației străine, ce ar rezida și acum în Viena. Și deoarece Ungaria nu mai are alte legături cu Austria, decât chiar numai armata comună și conducerea politicii externe, este prea ușor de înțeles, că toate energiile clasei feudale, primejdii în interesele sale materiale cele mai simțitoare, sunt cheltuite în scopul de a prezenta Maghiarilor pe deoparte armata comună și conducerea politicii externe, pe de altă parte națiunile nemaghiare din patrie, ca fiind cauzele tuturor relelor, de cari suferă națiunea. Deci, sub conducerea grofilor, națiunea trebuie să dea asalt asupra armatei comune deocamdată, mai apoi va veni la rând conducerea afacerilor externe, și tot atunci toate energiile maghiarilor trebuie consumate pentru desființarea popoarelor nemaghiare din patrie.

E afară din cale caracteristică evoluția în această direcție a claselor feudale maghiare. Prin deceniile din urmă ale veacului 19 era încă foarte mic numărul aristocraților unguri în tabăra independentistă. În măsura însă, în care se întărește curentul pentru democratizarea țării și desrobirea economică a masselor din jugul feudalis-

Conu Nicu Bordușanu

de Const. A. Giulescu

Conu Nicu Bordușanu era pe vremuri avocat cu vază și cu clientelă într'un oraș de provincie.

I-se dusese vestea de felul cum știa dumnealui să apere pe împričinați dinaintea justiției. Dar mai cu seamă la curtea cu juri era teribil!

Când ajungea cu pledoaria la punctul culminant, acolo, unde trebuia să facă apel la inimile generoase ale juraților, îl vedea scoțând batista din buzunar, și cu aer marțial, își ștergea lacrimile, care începeau să curgă șiroaie...

Toată lumea din sală par'că știa locul unde are să plângă Conu Nicu...

De cum se apropia momentul, numai ce vedea o mișcare generală printre cei de față, iar președintele se apropia de judecători, și le spunea încet la urechi:

„Păziți-vă, că iar începe Bordușanu să plângă...”

Cum, și ce fel, Conu Nicu isbutea mai întotdeauna să înduplece inimile juraților...

Odată, plecând grăbit a tribunal, a uitat batista în altă haină. Și când? Tocmai acum, în vreme de nevoie, când avea un proces mare la curte, și în care punea mare nădejde să-l câștige...

N'a băgat însă de samă de cât pe la jumătatea pledoariei.

Și ce era să facă? De unde să ia o batistă? Căci, dacă nu-i lăcrămau ochii, barem așa de dorul lelii, se putea întâmpla să piardă procesul. Și iată atunci o mie de frâncușori aruncați pe gârlă, și reputația micșorată, pierdută!

Dar, tot scotocind buzunarele, a atras atenția celor din sală, care nu-l mai slăbeau din ochi.

Văzând, că nu e alt mijloc de scăpare, în momentul când trebuia să deschidă zăgazu-l crâmlilor, s'a oprit o clipă, și a zis acuzatului:

„Imprămută-mi batista dumitale, te rog...”

Iar când Bordușanu a început să suspine, toată curtea s'a pornit pe un hohot de râs. Râdea președintele, râdeau jurații, râdea și procurorul cu aprozii. Și acuzatul râdea... Până ce într'o vreme, a început să râdă și Conu Nicu, pe când lacrimile îi picurau din ochii șterși, lunecându-i pe barba căruntă...

Procesul însă tot l'a câștigat...

*

Conu Nicu Bordușanu înherbase avere frumoasă. Avea o pereche de case cu pridvor în str. Primăverii, o moșioară în marginea orașului, și trei-zeci de mii de lei cu ipotecă în rangul întâi.

Toată viața a trăit singur și cumpătat. Nu s'a însurat, fiindcă n'a putut întâlni femeia care să-i placă, și să-l priceapă...

N'avea decât o soră, cu zece ani mai bătrână de cât dumnealui, care fusese măritată după

un Armean, acum cincisprezece ani, și pe care o părăsise într'o zi, trecând granița în Macedonia.

Purta barbă și ochelari de aur. Era înalt de statură și în tinerețe fusese om chipeș, de-ar fi putut cuceri multe inimi.

Acum trecuse în al cincizecilea an, dar se ținea bine. Nu-i dedea mai mult de patruzeci, patruzeci și cinci de ani...

Conu Nicu Bordușanu, răinăsese din școală cu o vorbă nemțească „ist gestorben” pe care și-o spunea ori de câteori îl întâlnea.

Era la dumnealui cuvântul ăsta ca un fel de „bună ziua” or de „ce mi faci?”

Știa tot orașul că are ticul ăsta la vorbă. Ba mulți din prietenii dumnealui, nu-l mai numeau „Conu Nicu Bordușanu” ci îi ziceau „Conu ist gestorben”.

Într'o vară, s'a hotărât și dumnealui să plece în călătorie depărtată, peste mări și țări. Tocmai la Calcuta în India s'a dus.

Din drumul greu și plin de neajunsuri, a trimis în țară scrisori și cărți ilustrate, ba la prietenii, ba la cunoscuți. Pentru toți avea un cuvânt bun, o salutare cordială, o îmbrățișare frățească. Și nu uita, ca la cei mai intimi, să le scrie pe un colț al scrisorii și vorba dumnealui „ist gestorben”. Nu de alta, dar ca să mai râdă, să mai facă haz.

Așa e omul când se desparte de ai lui. Îl apucă dorul de prietenii, nostalgia de țară, și numai atunci caută cuvinte dragălașe, rupte din inimă, pe care le trimite în scris celor dragi...

mului medieval, în aceeaș măsură, curat observând, regula progresiunii aritmetice, crește numărul feudalilor în această tabără a revendicațiilor naționale față de Viena și a agresiunii șoviniste față de popoarele nemaghiare ale patriei.

Pilde strălucitoare întru dovedirea acestui adevăr, scos din studiarea evoluției istorice a patriei noastre, sunt tocmai nobilii conți *Albert Apponyi* și *Iuliu Andrassy*. Cel dintâiu perzistase 25 de ani în apărarea instituțiilor comune cu Austria, cerând și mulțumindu-se cu nimicuri pentru menajarea orgoliului național maghiar în armata comună, iară cel de al doilea combătând cu puternică armătură științifică, chiar și acelea nimicuri ale distinsului său amic și susținând într'un mare op politico-istoric, scris despre pactul din 1867 (Az 1867-diki kiegyezésről, 1896.) că „schimbarea pactului în defavorul drepturilor Coroanei nu este de lipsă, este chiar stricăcioasă”.

„Toate afacerile, cari aparțin organizării interne a armatei, stabilirea limbii și toată chestia instrucțiunii în sânul armatei comune, trebuie să le lăsăm în competența Regelui” — scria contele Iuliu Andrassy în anul 1896. Și mai scria încă ceva: „Acea confederațiune de state, care știe să exploateze concurența sănătoasă a diferitelor sale popoare, poate să-și câștige mare putere din deosebirea acestor popoare. A spus-o Sfântul Ștefan, că sunt puternice statele cu mai multe neamuri”.

Și acum, abia după 15 ani, acelaș conte Iuliu Andrassy susține în vorbirea sa de Sâmbătă, că amicul său Apponyi a pretins illo tempore prea puțin pentru armata maghiară și, că nu este altă soluție în această cestiune, decât maghiarizarea desăvârșită a armatei comune din Ungaria. Și acelaș conte, ca ministru de interne al coaliției, abia acum 3 ani proclamase ca principiu de stat extirparea națiunilor nemaghiare din patrie.

Acum contele Iuliu Andrassy deodată află adevărul, că puterea cea mai mare a

Ajunsesse în India de mai bine de trei săptămâni, în care timp nu mai venise nici o știre dela dumnealui.

Nu știa nimeni ce face, cum petrece? Toți se întrebau: Ce o fi având Conu Nicu de nu ne mai scrie? O fi bolnav? O fi plecat în altă țară? Cine putea ști?

intr'o zi, pică la prefectura poliției o telegramă trimisă din Calcuta. Era scrisă în nemțește, și cuprindea vorbele:

„N. Borduşanu ist gestorben.”

Cei dela poliție, cunoscând meteahna lui Borduşanu, n'au dat mare atenție acestei telegramme. Au crezut că e o glumă făcută pe socoteala lui. Și s'a dat uitării...

Dar, în ziua de sf. Marie, veni altă telegramă din Calcuta, tot pe adresa prefecturii poliției, în care se spunea:

„N. Borduşanu înmormântat groapă comună”.

Când s'a răspândit vestea în oraș, toată lumea era adunată la cafeneaua din piața mare. A fost o durere generală printre toți care l-au cunoscut...

Pierise un suflet bun, se mi-tuise o inimă sinceră!

Bietu Conu Nicu Borduşanu! Vorba dumnealui „ist gestorben” i-a fost fatală după moartea...

A trebuit să se stingă în țară streină, și să fie îngropat în pământ străin!...

fiecărei armate este însuflețirea soldaților. Trebuie dar, ca soldații maghiari să se simtă acasă în armata lor, să fie duși la bătaie în limba lor dulce ungurească, să afle în suboficerul și în oficerul pe dulcele lor frate, care nutrește în suflet aceleași idealuri, pe care le-a adus rezervistul maghiar cu sine deacasă. *Tare va fi deci armata Majestății Sale, când ea va fi ungurească.*

Nobilul conte cu uimitoare ușurință trece la ordinea zilei peste faptul, că soldații armatei ungare nu-s toți maghiari, ci dimpotrivă *cei mai mulți sunt tocmai nemaghiari*. Pentru el națiunile nemaghiare din Ungaria nici că există. Să vezi, ce însuflețit va fi N-ța a lui Sandu, când va intra în armata asta ungurească și va auzi dulce sunând cuvintele: „Előre magyar, az oláh istenit!” Nu-i așa, domnule Iulie?

Câtă amărăciune se acumulează în sufletele noastre cetind acest infam discurs al îngâmfatului boier; durere și mânie răsvrătește tot sângele nostru și trebuie să punem în aplicare întreaga noastră energie pentru de a ne potoli răscoala sufletească, ce ni-o prilejuește această desconsiderare și proastă înzultă a ființei noastre naționale românești!

Și cât e de naiv „contele negru.” Cu puierilă seninătate recunoaște, că intelectul îi spune alta, dar' acum nu mai poate asculta de mintea sa, ci trebuie să asculte de inima sa ungurească.

Înțelegem. În fața insistenței energice a masselor poporului maghiar pentru democratizarea statului și desrobirea economică din jugul feudalismului de veacuri, toți grofii vor să aprindă din nou în inimile maghiarilor ura de rassă și vor să-le îndrepte întregul gând din nou împotriva Împăratului și a monarhiei, ca astfel să-și mai scape dela peire pentru vr'un secol privilegiile lor politice și economice. Mai bucuros vreau o nouă revoluție, decât să-și lase privilegiile lor de neam ucigătoare.

N'ar putea fi încheiat articolul acesta prin cuvinte mai potrivite, decât iarăș prin cuvintele contelui Iuliu Andrassy dela 1896: „Frumoasă este gloria, frumoasă și îndreptățită este ambiția popularității. Este aceasta o mare putere, care poate face multe bunătăți și la care tocmai pentru acest cuvânt adeseori râvnește chiar sufletul cel mai nobil; dar' cel ce este convins despre necesitatea paciniceii conviețuirii între elementele constitutive ale monarhiei, greu păcătuiește, dacă prin forțarea concesiilor naționale râvnește la această glorie, la această putere politică”.

România

în politica danubiană și balcanică

de René Pinon

Grupul Românilor din Transilvania și Ungaria comunică la Nord cu populația românească din Bucovina supusă Austriei. Aci Românii sunt 230.000 și luptă energetic pentru a menține drepturile neamului lor contra celor 300.000 de Ruteni; ei își aliază rezistența cu cea a Germanilor cari au colonii prospere și cari sunt stăpâni la universitatea din Cernăuț. Cei cinci deputați români trimiși de Bucovina în Parlament n'au voit a se asocia nici cu Slavii

nici cu Germanii, ci s'au apropiat de Italiani. Români și Italiani locuiesc la cele două margini extreme ale monarhiei, dar în Cameră originea latină și necesitatea comună de a rezista presiunii germane și fluxului slav i-a strâns laolaltă; astfel aliați, ei constituie un adaus important în luptele parlamentare și obțin, pentru voturile lor, date prudent, concesiuni însemnate pentru interesele proprii naționale.

Basarabia a fost ruptă de Moldova prin tractatul dela București, la 1812, și incorporată Rusiei. Tractatul dela Paris (1856), voind să îndepărteze pe Ruși dela gurile Dunărei, a dat României cele trei districte meridionale, de pe malul fluviului. Aceste districte le-a reclamat și recâștigat Rusia la congresul din Berlin (1878).

În Basarabia trăiesc cam 1.300.000 Români, țărani, la care sentimentul național român a făcut puțin progres până acum, din contră, încetul cu încetul se rusifică țara. Proprietarii mari sunt Ruși, comercianții sunt Ovrei; țăranul, îndoit pe plug, e Român.

Repetăm, pentru a nu omite nimic, că în *Sârbia* sunt la 90.000 săteni Români care cultivă șesurile de lângă Dunăre, la Nord de Negotin: coloni români imigrați din Oltenia și din Bănat. Nu s'au observat tendințe „iredentiste”, între ei, dar își păzesc limba cu tenacitate.

Regatul român vede deci desvoltându-se jur împrejur de sine grupuri numeroase de Români: ele formează cadrul „României mari”. În starea actuală a Europei orientale, România nu poate spera și nu caută, efectiv nici o augmentare de teritor, dar, în tăcere, ea se prepară pentru viitor; ea așteaptă un rebel, o grupare nouă a puterilor, o modificare a fisionomiei actuale a Peninsulei-Balcanice ori a constituției interne a imperiului austro-ungar, să-i producă ocaziunea de a reclama în profitul său o aplicare a principiului de naționalități. În toate ipotezele poate nădăjdui un beneficiu. Am văzut care ar putea fi atitudinea sa și prețul concursului în cazul unui conflict turco-bulgar. Dacă apropierea care pare a putea fi observată acum între Viena și Sofia*) ar duce la un conflict cu Sârbia și dacă România ar fi solicitată a participa, ea ar putea găsi și de această parte pretext pentru o revendicare națională. În sfârșit, dacă, în o aprindere generală a Europei România ar avea a secolunda contra Rusiei, oștirile austro-ungare și cooperarea aceasta ar duce la sfârșit bun, Basarabia ar fi prețul succesului. Aceste avantagii România nu le-ar putea obține decât prin favorul unor cataclisme generale, care n'are interes a le provoca, căci în aceeaș măsură i-ar putea fi și pernicioase. Dar altcum e cu provinciile locuite de peste trei milioane de Români, cari actual fac parte integrantă din Austria și din Ungaria. Pentru moment relațiile monarhiei cu

*) La 4 Martie 1911, regele Ferdinand a făcut oficios vizită împăratului Francisc Iosif Scurt înainte de aceea, dl Ciariocoff, ambasadorul Rusiei din Constantinopol, se duse la Sofia. Se pune întrebarea, oare această vizită a ambasadorului rusesc din Constantinopol, urmând de aproape întredederea dela Potsdam, n'a avut ca scop a da de știre regelui Ferdinand și ministrilor săi, că voiața Rusiei și Germaniei este să rămână status quo ne-tuiburat în Orient și că Bulgaria n'are să conteze la sprijinul Rusiei, dacă s'ar lansa în o aventură; că deci ar avea să lupte contra Turcilor și contra Românilor. Este raport între demersul acesta și călătoria regelui Ferdinand la Viena?

regatul sunt excelente și uniunea tuturor Românilor sub drapelul național e un vis, care Românii abia și-l mărturisesc sie-și; însă cum n'ar observa ei schimbările care par a se pregăti în monarhia dualistă? Acum 15 ani, pangermaniștii se laudau a lucra la o „dislocare“, la o împărțire a Austro-Ungariei: Praga, Viena și Triest ar fi intrat în imperiul german; și se întrezărea deja, că dacă Hohenzollern-ul dela Berlin ar înghiți o bună parte din Ungaria, Hohenzollern-ul din București nu va întârzia a-și lua și el partea din pradă, fiecare cât va putea cuprinde. Nu mai e vorba astăzi de o dismembrare a Austriei, dar se vorbește mult de o reorganizare a monarhiei habsburgice pe temelii noi; unii voiesc să o facă *trilaterală*; alții, mai radicali, întrevăd deja un *imperiu federaliv* în care fiecare grup național va forma un stat și va avea loc în o confederațiune. E caracteristic că lucrarea în care a fost expus acest proiect, și care a sulevat cele mai multe discuțiuni, este opul unui Român din Transilvania, *Aurel C. Popovici*.*) În proiectul acesta, Românii din Ungaria, Transilvania și Bucovina sunt uniți în un stat, în mijlocul căruia Săcuii constituie un grup național distinct.

Este deci de a se observa bine, că orice modificare a constituției Imperiului Habsburgilor în un sens federalist, primește în cea mai deplină măsură interesele și viitorul României. Intr'adevăr, s'ar putea întâmpla unul din aceste două lucruri: dacă legătura federală nu e destul de tare, anumite fragmente ar căuta în afară centrul lor de gravitațiune, pentru exemplu, Românii s'ar îndrepta spre București; aceasta ar fi destrămarea Austro-Ungariei; ori că, din contră, Statul habsburgic reorganizat ar fi foarte puternic și ar atrage la sine Statele mai mici dela Dunăre și din Balcani, — Românii din regat s'ar împreuna cu cei din Transilvania.

Pentru a recâștiga unitatea lor națională, Românii, probabil, nu vor refuza a intra în un sistem mare de confederațiune danubiană sub egida Austriei și sub sceptrul Habsburgilor. Atunci s'ar realiza profeția uimitoare a lui Bismarck, care ne place a o cita, pentru că revelează, pentru viitor, orizonturi neașteptate: „E natural că locuitorii basinului Dunării au trebuințe și proiecte care se extind dincolo, peste granițele de astăzi ale monarhiei austro-ungare; și felul cum s'a constituit Imperiul german arată calea, pe care poate ajunge Austria la o conciliare a intereselor politice și materiale care sunt prezente între frontiera orientală a neamului românesc și între golful de Cattaro.“*)

Din toate aceste visuri despre viitor, să reținem numai câteva fapte sigure. Întâi aceasta, care apasă pe întreaga politică Europei, și în particular pe destinele României: dela Viena până la Bosfor, Europa încă n'a găsit echilibrul său definitiv; între frontierele artificiale ale statelor și între marginile reale ale popoarelor și graiurilor, distanța e prea mare pentru a rămânea neschimbată. Cum și în beneficiul cui se vor opera schimbările? Ar fi teme-

rar a proroci; dar, e sigur că în transformările acestea rol considerabil e rezervat României și neamului românesc.

Corruption and Reform in Hungary

A study of electoral practice

by

R. W. Seton-Watson
D. Titt (Oxon)

— Urmare —

Partidul popular, în adresa sa de tron, prezentată parlamentului, în 9 Iulie, se exprimă astfel:

„Nu putem socoti alegerile de acum, ca expresia adevărată a voinții poporului, sau majoritatea de acum, ca reprezentant al aspirațiilor naționale. Preponderanța puterii a înăbușit expresia liberă a convingerii. Oficialii și angajații de toate rangurile au fost influențați în chip neiertat, prinși în mreje prin promisiuni de avantagii, parte intimidată. Jurisdicția Curiei, multămită formalizmului ei rigid, e insuficientă să asigure la alegeri expresia liberă și curată a voinței poporului. Intre astfel de împrejurări corupția și mituirea erau neînfrânate, și astfel reprezentanța națională nu exprimă dorința și convingerile, cari trăiesc în sufletul națiunii.“^b

Unul din primii vorbitori la discuțiune a fost contele Teodor Batthányi, cunoscutul politician independist, care după o critică lungă a programului guvernamental, se întoarse la chestia corupției electorale.

„Reforma socială, zise el, e imposibilă fără introducerea sufragiului universal. Alegerile din urmă au dovedit, că sub ocrotirea dreptului de vot actual, chiar și constituția e primejduită. Acestea alegeri au creat o situație atât de critică cât ar fi să se ispitească prevedința, dacă am mai dori să se facă alegeri sub egida acestui drept de vot. La acestea alegeri numai un singur sistem a fost folosit: banul.

Petru Ertsey: Voi a-ți căutat la candidați bogăți!

O voce în dreapta. — Ce au făcut președinții de alegere kossuthiști?

Contele Batthányi. — Dacă câțiva din ei au violat legea, noi suntem cei dintâi, cari condamnăm purtarea lor în chipul cel mai emfatic. (Aplauze la partidul justhist).

W. Sümegi. — Președintele de alegere din Zombor.

Zoltán Ugron. — Vorbește despre alegerea din Székelyhid!

Gheorghe Szmezsányi. — Mai bine vorbește de apucăturile mișelești din Privigye și Tapolcsány.

Președintele se roagă de tăcere.

Contele Batthányi. — Nici când nu s'a practizat la alegeri manipularea banilor așa de pe față, ca acum. Corteșii partidului muncii, purtau bani în coșuri deschise. (Iaritate. Strigăte: „In butoie“). Pe baza experienței mele personale, pot dovedi, că aparatul administrativ n'a arătat nici când, dela 1867 încoace, nici chiar la alegerile cele mai vestite, atât zel pentru candidații guvernamentali, ca la alegerile de acum. În legătură cu asta, s'a întâmplat un lucru nou: prefectii comitatelor, cari mai înainte cercau să influențeze campania electorală prin oficiul și oficialii lor subalterni, au bine voit să se scoboare de data asta la popor în persoană. (În dreapta: „Prefecții stau acum pe bază democratică“. Răsete). Au folosit mijloacele cele mai ilegale pentru intimidarea alegătorilor. Au folosit mijloacele cele mai moderne de comunicație, spre pildă telefonul (Răsete puternice în dreapta). Omul nu poate trece peste aceste abuzuri numai cu răset.

(Va urma)

Ce-i cu sufragiul universal? Sâmbătă a vorbit contele Iuliu Andrassy cel cu nume „mare“. A ținut un discurs lung, și senzațional întrunind simpatiile întregii opoziții și desmintindu-se mereu, când el, bărbatul de stat de calibru mare, care mai anii trecuți depunea stăruințe enorme pentru a dovedi necesitatea inexorabilă a limbei germane în armată, — azi inzistă pe lângă introducerea limbei și a spiritului maghiar în armată, cercând să susție utopia, că armonia perfectă a armatei numai limba ungurească o poate asigura. Da, Andrassy a vorbit, cum s'ar zice, frumos și de toate. Și chestiunea cea mai de seamă, care preocupă azi spiritele o evită intenționat. Ți se pare că toată tovarășia aceasta de luptă, care s'a coaliat în semnul sufragiului universal, încunjură această chestiune cu o vădită oroare. Chiar și partidul lui Justh privește nepăsător disconsiderarea problemei sufragiului universal, încât nu pare a fi prea departe timpul, când partidul lui Justh renunțând tacit la un punct cardinal al programului său, la reforma electorală pe baza votului universal, să ralieze cu nuanța moderată a partidului independentist de sub conducerea nominală a lui F. Kossuth și cea faptică a conteluiameleon Apponyi.

Totuș d-lor să miră, că nu primim de bani gata gesturile lor de o afectată sinceritate.

*

Tisza milogeste. În sfârșit am ajuns să vedem și pe Tisza milogind grație. Voia și dânsul să rostască discurs „epocal“ și nu ajungea la rând. Năzdrăvanii de opoziționali nici decât nu-i îngăduiau răgaz să zdrobească argumentația celebrului savant politic Apponyi. Și-i era lui Tisza necaz. Cercă întâi cu amenințări rostite la Arpad prin graiul fratelui său Coloman, să slăbească obstrucția ireductibilă a opoziției, mai apoi văzând că sforțările sunt zadarnice, ambițios de a se dovedi de celebritatea indispensabilă a parlamentului ungar, își călcă pe inimă și trimise solie la comisia aranjatoare a obstrucției în persoana contelui Ștefan Vojnics să i-se acorde câteva clipe de a-și rosti discursul.

Și minune mare, opoziția într'un acces de marimie a dat adoratului său contrar de principii — cuvântul. Tisza a vorbit.

*

In frunzar cu Justh.. Cetim în „Világ“:

Fostul deputat dietal Milan Hodja, în nrul de mâne al ziarului „Slovenski Dennik“ scrie un articol mai lung, tratând intensiv articolul din „Vaterland“ și imputarea, că naționalitățile nu iau parte în campania pentru sufragiul universal.

În articolul său Hodja remarcă, că partidul național păstrează o atitudine loială față de Justh, chiar și după politica coaliției. Dovadă, că deputatul român Cicio-Pop în Arad, iar slovacul Juriga în Budapesta, fiecare își exprimase față de Justh respectul deplin. Ce privește chestiunea însă, partidul național nu s'a putut convinge pe deplin despre faptul, că partidul lui Justh în întregimea sa abia în vre-o doi ani, să-și fi schimbat vederile așa de radical, încât reacționarii, slovaco- și românofobii din 1909, în 1911 să se fi metamorfosât în radicali și sinceri democrați. Și dacă partidul Justh ar da dovadă cât de puțină despre această transformare democratică, poate și partidul național i-ar putea anticipa nițică încredere. De aceea să nici nu pomenim, că vrea oare Justh divizarea cercurilor electorale și azi așa, ca cercurile naționalităților să fie de cinci ori atâta, cât cele ungurești. Acea nici dubita nu se poate, că partidul național, care a îndurat atâtea persecuțiuni în vremea coaliției, nu ar vrea să lupte pentru votul universal. Una e cert însă. Nu dorim să participăm în campania, în care luptă Apponyi, contele Mihail și Iosif Károlyi, Francisc Kossuth și partidul clerical și în care contele Iuliu Andrassy e steagru de paradă. Nu suntem naivi

*) „Die Vereinigten Staaten von Gross-Österreich“. Leipzig 1906.

*) „Gedanken und Erinnerungen von Otto Fürst von Bismarck“. 5 vol. Stuttgart 1898. Cap. 29: „Der Dreibund“. t. II. p. 252).

^b În acest capitol am tradus din cuvânt în cuvânt mai mult din Pester Lloyd, decât raportul oficial maghiar astfel, că cetitorul poate să se convingă dacă astfel de lucruri au fost aievea în parlamentul ungar.

să sprijinim asemenea formațiuni, cari la caz de reușită în aceeași măsură vor ataca bazele existenței noastre etnice și cetățenești, ca în anii 1906—10 când asemănător unei invazii de Tătari, încercau să le distrugă. Trebuie să ne îndoim de rezultatul unei lupte pentru dreptul electoral, în care „batalioane negre“ defilează în frunte pentru libertate. Scape-se Justiții și social-democrații de balastul coaliționist, și atunci o să ajungă cu noi la înțelegere. Dar noi nu putem intra la Justh în frunzar, până ce acesta face dragoste acolo cu Apponyi.

*

Reformele militare și Austria. Cercurile politice din Austria urmăresc cu cel mai viu interes dezbateră — dacă se poate numi astfel — reformelor militare din parlamentul austriac. Austriacii, cari mai puțin cât de cât la unitatea armatei, se înspăimântă de inarticularea nouelor proiecte, căci văd într'ânsele un atentat la această unitate, care mai târziu poate avea urmări foarte detestabile.

În Ungaria se face obstrucție tehnică împotriva lor și opoziția caută zi pe zi nouă mijloace, cu cari să împiedece legiferarea lor. Cauza cunoscută de toți este, că în actualele proiecte văd puține revendicări naționale.

De altfel în Austria sunt în clar cu aceea, că nu numai opoziția, ci și partidul guvernamental nu este mulțumit cu reformele și dacă guvernamentalii totuși sunt pentru, este a se explica din împrejurarea, că toți văd în ele un început pentru eluptarea definitivă a independenței și pe teren militar. În urma acestora în Austria începe a cuceri tot mai mult ideea, ca parlamentul austriac să împiedece deasemenea votarea lor, ca astfel să nici nu devină lege peste tot.

Vorbirea lui Tisza

Sedința Camerei.

— 24 Iulie.

Pretinșii bărbați de stat ai patriei noastre au rostit cuvântul lor în parlament, ca să lumineze națiunea în situația critică, în care ne sbatem. După vorbirea contelui Andrassy, mamelucii au voit să audă și cuvântul lui Tisza, pe care mai ales l-a învinovățit Andrassy. Guvernamentalii l-au chemat telegrafice din Pöstyén să vină în parlament spre scopul acesta.

Și atotputernicul conte a grăbit să facă îndestul cererei admiratorilor săi, a abzis de liniștea și comoditatea vilegiaturei pe o zi, ca să câștige din nou laude ieftine. Galeria Camerei au fost tixite, o mulțime de cunoscuți ai contelui, între cari numeroase dame, mai ales din Bihor, au venit să-l asculte.

Obstrucția tehnică era să se continue și în sedința de azi, la intervenirea bar. Vojnich însă opoziția a lăsat și azi din focul luptei, ca și Sâmbătă lui Andrassy. Pe la 1 oră, după ce a fost și trei votări nominale a luat cuvântul contele Tisza.

De la început declară, că în cuvântarea sa se va ocupa strict numai cu proiectele militare de la ordinea zilei și nu întră în discuție asupra obstrucției, căreia îi consacră numai vr'o câteva cuvinte. Nădăjduiește, că opoziția va recunoaște în curând, că s'a apucat de un lucru, care poate aduce mari stricăciuni patriei și prin urmare va abzice în curând de această armă. Crede, că opoziția se va opri din povârnișul, pe care a apucat, când patriotismul curat al fiecăruia va vedea prăpastia mare, în care pot să răpească țara.

Trece apoi la proiectele militare. Spune, că alegerile din urmă s'au exprimat contra obstrucției, căci partidul lui Justh a ieșit decimat, iar kossuthiștii și-au câștigat mandatele numai de aceea, pentru că s'au declarat contra obstrucției. Tot așa națiunea s'a declarat și pentru ridicarea contingentului de recruți.

E drept, că în cursul alegerilor nu s'a vorbit mult de aceasta, dar s'a știut că sprijinirea guvernului înseamnă și ridicarea contingentului. Numai aceea nu s'a știut doar, că pe ce bază El, contele Tisza, se ține strict de programul comisiei de nouă, mai mult decât în acest program nu cere pe teren militar. Și națiunea dând majoritate guvernului, s'a învoit și la ridicarea contingentului fără concesiuni.

Aduce apoi argumente pentru ridicarea contingentului în urma poziției de mare putere a Monarhiei noastre. Susține că Monarhia trebuie să-și păstreze această poziție cu atât mai mult, că ea este punctul de gravitațiune al țărilor din Balcani, cari de aceea nu se aliază la Monarhia noastră, pentru că nu e cred destul de puternică. Monarhia trebuie să inspire acestora această încredere prin armata ei, care trebuie să stea la un nivel corăspunzător. Istoria patriei încă pledează pentru mărirea armatei, căci independența patriei numai prin lupte neîntrerupte a fost susținută. Pe lângă desvoltarea extensivă a armatei însă trebuie să se pună un pond deosebit și pe cultivarea ei intenzivă.

Anglia și chestia marocană

— Discursul ministrului Lloyd George —

„Conservația“ dintre Franța și Germania despre situațiunea în Maroc va lua alt mers decât cel de până aci, când Germania, după ce cu un gest brusc a trimis un vapor la *Agadir*, a cercat a stoarce dela Francezi fel și fel de „îndulciri“ pentru a li se da pace în Maroc și a se îndepărta de pe coasta africană unde s'a rezept nechemată de nimeni. Anglia, care în măsură mai mare e interesată aci decât imperiul german, și-a manifestat punctul de vedere prin graiul ministrului său de finanțe; d. *Lloyd-George* deși n'a vorbit oficios și înaintea unui for public, a dat expresiune netă vederilor sale ca bărbat de stat și șef al radicalismului englez, și ale colegilor săi din ministeriu, cu cari în aceeași zi a avut un consiliu. La un banchet aranjat în London pentru primar, lord-mayor, trezorierul Britaniei-mari a spus deviza, că *patria sa nu poate accepta principiile „păcii cu orice preț“*. Reproducem partea aceasta din discursul care va rămâne memorabil.

„Este nu numai interesul țării noastre, ci al lumii întregi, ca Britania-mare între toate împrejurările să-și păstreze *locul și prestigiul său între puterile mari ale continentelor*. Influența Britaniei-mari a făcut nu odată în trecut și va putea face și în viitor servicii mari libertății omenești. Nu odată în trecut a scos din pericol fatal și a scăpat chiar de peire națiuni continentale care câteodată cearcă a uita acest serviciu.

Aș jertfi mult pentru a menține pacea; înțeleg, că nimic nu poate justifica tulburarea bunăînțelegerii internaționale, decât numai probleme de cea mai gravă însemnătate națională.

Dacă ni s'ar octroa o situațiune, în care pacea ar putea fi menținută numai cu abandonarea poziției importante și binefăcătoare care și-a cucerit-o Anglia prin secole de eroism și de muncă, și cu aceea, că am permite ca Anglia undeva, unde interesele sale sunt atinse vital să fie tractată așa ca și când n'ar însemna nimic în sfatul neamurilor, atunci, — zic ca să mă audă toți — atunci *pacea cu asemenea preț ar fi o umilire insuportabilă* pentru o țară mare ca țara noastră.

A susținea onoarea națiunii nu este chestie de partid; siguranța extinsului nostru comerț național nu este chestie de partid. Pacea lumii e atunci mai bine asigurată, când toate neamurile își dau bine seama care trebuia să fie condițiunile păcii. Și având convingerea că popoarele încep

a se înțelege mai bine unul pe altul, a-și prețui reciproc mai bine tendințele, și a fi gata a-și discuta diferendele liniștit și fără patimă, pot crede cu siguranță că acest an și anul următor *nu se va întâmpla nimic* ce ar împiedeca pe tresorierul englez a răspunde dela acest loc la toastul d-voastră, domnule lord-major, pentru prosperarea perpetuă a finanțelor Britaniei mari“.

Pe noi, neinteresăți, ce ne impresionează când cetim aceste declarații este încrederea extraordinară ce inspiră celor conști convingerea despre demnitatea și despre forța reală a neamului lor. Numai un politician genial și englez își poate permite a se adresa astfel către lumea întreagă. Din gura lui *Lloyd-George* e natural tonul acesta.

Impresia discursului e uimitoare. Francezii se simțesc foarte obligați, prin mărțurisirea aceasta care înseamnă reduplicarea energiei lor. Prietenii lor se bucură alături cu ei.

Spaniolii amintiți vor învăța minte doară acum. Iar Germanii, Germanii care începuseră a se simți stăpâni pe cele mai înfloritoare colonii franceze pe coasta apuseană, sunt formal în perplexitate ca omul prins cu mâța în sac; ei fac pe Chinezul, care nu înțelege de ce e vorba, și string din umeri când lumea arată cu degetul spre ei, în loc de a gândi la alte state, spre exemplu la afacerile din Persia, la care va fi făcut aluzie discursul. Într'adevăr, ziarele berlineze voesc să sugereze că declarațiile din London privesc mai mult Persia decât Germania.

Anglia a fost datoare prestigiului său a-și spune cuvântul. Ea era de două ori interesată aci. Când Francezii au cedat Egiptul în posesiunea Angliei, aceasta i-a asigurat că la rândul său le lasă mână liberă în Maroc. Dar, neîntrebată, s'a amestecat Germania. Anglia a fost gata a dovedi că-și ține promisiunea, de a interveni în Maroc pentru Francezi, și și-a ținut gata flota în timp ce Franța mobiliza. Prudența diplomaților a evitat rezbélul și a dus la conferința dela Algeciras. În acest an, complicații noi. Germania iarăș apare și cere recompense. Anglia și acum e credincioasă. Dacă n'ar duce la sfârșit bun pertractările între Paris și Berlin, și ar avea să urmeze o catastrofă, partea primă a rezbélului s'ar sfârși cu nimicirea frumoasei flote germane și cu ruina porturilor în care a cheltuit miliarde Germania. Că ce va fi pe uscat, nime nu poate spune. Anglia însă e și direct interesată a împiedeca pe Germania să pună picior pe coasta africană. Discursul lui *Lloyd George* spune și aceea că Britania-mare e gata a înfrânge și singură pe cel ce ar încerca o violare a prestigiului său de stăpână a mărilor. N.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagul I. în fața pal. administrativ (comit.)

CORESPONDENȚE

DIN ITALIA

SCRISORI DIN MILANO

Politice: mișcare în diplomația italiană. — Procesul Cammora, o depozitie de 8 zile la șir. — Veneția... fără apă

Evenimentul politic cel mai comentat e mișcarea făcută zilele acestea în diplomație. Așa se discută cu aprindere numirea prefectului de Genova, senatorul Garroni, ca ambasador la Constantinopole — în locul baronului Mayor — unul din cei mai competenți diplomați în chestiile orientale — care se retrage din motive de sănătate.

Discuția însă, se mai învârtiște asupra unei din cele mai importante legațiuni ce rămâne liberă; e vorba de aceea din Buenos Ayres, căci titularul, contele Macchi di Cellere, care în prezent se află la Roma — nu dorește să se întoarcă înapoi — iarăș din motive de sănătate. Succesiunea contelui Macchi e mult mai greu de hotărât dintr'un motiv... economic. Viața la Buenos Ayres este extraordinar de scumpă și cu apanajul ce-i este destinat ministrului, nu se poate trăi cu decorul necesar. De aceea se caută un ministru milionar care să nu se bazeze numai pe apanajul ce-l are dela guvernul său.

*

E îndeobște cunoscut procesul ce se judecă la Vaterbo — procesul cammoriștilor — un fel de mână-neagră a Italiei acest proces unde martorii numără cu sutele — acest caz de patologie socială ce s'a convenit încă a se numi și procesul Cnocolo. Unul din acuzatorii principali ai acestora — e căpitanul de carabinieri — Carlo Fabroni un om de un curaj fără seamăn și de o activitate prodigioasă. Inteligent, activ, studiind ani întregi, zi și noapte în „bassifondi“-ile încântătorului Neapole, nu-i trebui multă vreme a pătrunde în tainele acestui țesut misterios al cammoriei — și luptând cu mari obstacole — reuși în fine să descopere întreaga organizație. De opt zile de când acest brav militar cu liniștea unui conștiincios acuzator — își face depozitia sa, arătând în cele mai mici amănunte mișcările tuturor cammoriștilor — și orice amănunt taie ca în carne vie — s'ar putea zice mai cu drept cuvânt, putredă de vițiu — căci mulți din acuzați sunt persoane ce prin poziția lor, elimină orice suspiciabilitate.

Mulțumită acestui căpitan Fabroni, Neapolul a putut fi curățat de aceasta urâtă organizație și toți — așteaptă cu nerăbdare, verdictul juraților dela Vaterbo — care desigur nu va putea fi dat așa curând, procesul fiind abia la ascultarea marturilor.

*

Veneția... fără apă — ar părea tot atât de paradoxal ca și când s'ar zice România fără Carpați. Și cu toate acestea, săptămâna trecută, Veneția era fără apă... potabilă — și puțin a lipsit ca Venețienii să nu fie supuși la chinul lui Tantal — să umble prin apă și să moară de sete. Aceasta din cauză că tubul ce aduce apa potabilă și care trece pe sub laguna Veneției — s'a rupt, întrerupând astfel alimentarea. S'a luat imediat măsuri ca orășenii să nu sufere lipsa, aducându-se apa în cisterne de prin localități învecinate — și în câteva zile se zice că — în mod provizoriu, Venețienii vor avea din nou apă.

Milano, — Iulie 1911.

Anty.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN IAȘI

Tot inundațiile. — Două statui.

Iași, 7 Iulie 1911.

Mult rău a pricinuit țării ploile prea abundente din ast timp, mari pagube ne-au adus, dar fără îndoială, Iașul a suferit mai mult de pe urma multelor ploi, și a suferit tocmai de lipsă... de apă.

În adevăr de 6 zile orașul este lipsit de apa dela Timișești, pe care cu mari sacrificii de

abia o văzusem înveselind vechea capitală a Moldovei.

Se știe că conducta de aducere a apei dela poalele munților Neamțului, dela Timișești, în drumul ei spre Iași, trebuie să treacă râul Siret. În primul plan al lucrărilor era prevăzut că conducta va trece pe sub albia Siretului. Dar în cursul lucrării, pentru a se face ceva economie de bani și mai ales de timp — Evreii fiind nerăbdători a avea cu o zi mai curând apa cea dorită — s'o crezut mai nimerit a se modifica planul în sensul de a se trece conducta peste Siret pe un pod anume construit pentru aceasta.

Însă acum cu prilejul inundațiilor s'a văzut că această inovație a fost fatală, — pentru că — după ploile știute, apele venind extrem de mari și furioase, au rupt podul, iar conducta s'a desfășurat așa că apa se scurgea în râu.

Cu mari străduinți după 6 zile de muncă s'a putut reface podul și lipi țevile, lucrare care s'a terminat astă noapte, și ne-a venit veste că apa a început un curge spre Iași, așa că mâine Sâmbătă sau cel mai târziu Duminecă la amiază va sosi în oraș — până când leșenilor le pare un veac.

Se poate ușor închipui cât de scumpă a fost apa la noi în ultimele zile, când cea mai mare parte din vechile cișmele — cari nici înainte nu erau de ajuns — au fost distruse, iar cei ce făceau meseria de apar alergase la alte ocupațiuni.

*

S'a hotărât că după manevrele regale din toamna ce vine, către sfârșitul lui Septembrie, cu prilejul jubileului de 50 ani al Universității din Iași, la care va asista și M. S. Regele, să se facă inaugurarea a două statui. Una va fi alui Voda-Cuza, domnitorul principatelor, în piața Unirei, unde s'au și început lucrările de așezare și se crede că în cursul lunii Iulie va fi așezată. Cea de a doua este a marelui bărbat de stat M. Cogălniceanu, despre care „Românul“ a vorbit așa de bine cu ocazia împlinirii celor 20 ani dela moartea sa. Statuia lui Cogălniceanu este cu totul gata, fiind așezată în fața universității și nu așteaptă decât gestul, care-i va ridica pânza ce o acopere, pentru a reda pe bunul patriot vederii și admirațiunii tuturor.

V. T.

Litere — Arte — Științe

O VINO...

Au înflorit toți trandafirii
Și straturile-'s numai flori.
Miresme dulci aduc zefirii
Pătruși de-ai dragostei flori.

Vioalele catifelate
Surid din margini de cărări
Și garofițe-'n bujorate
Trimit parfumul lor spre zări.

Prin ramuri cântă filomele
Și ciocârlii din vârf de tei.
Se-'ntrec în sboruri rândunele
Și se răsfață fluturei.

Potop de raze argintate
Coboară preste munți și văi.
O vino!... de-mi sfințește toate
Cu farmecul din ochii tăi.

Aurelia Pop.

Călători englezi despre Români

de M. Beza

Thomas Thornton, care a stat timp de paisprezece ani la ambasada engleză din Constantinopol, tipărește la 1809 lucrarea: *The Present state of Turkey*. Volumul II, începând cu capitolul IX, e consacrat Moldovei și Valahiei. Autorul a fost în Țările Românești, și după ce vorbește despre așezarea lor geografică, climă, sol, începe a ne da și impresiile sale:

„Am străbătut amândouă Principatele în orice direcție, și păstrez cu o vie plăcere impresiile lăsate de marile lor priveliști romantice; torențele ce curg sub prăpăstii și șerpuesc printre văi, încântătoarea mireasmă a florilor de teiu și ierburile călcate de turmele ce pasc, singuratica colibă a păstorului pe sprânceana muntelui, muntele însuși ridicându-se cu mult deasupra norilor, acoperit pe toată suprafața lui — afară de regiunile înzăpezite, cu un așternut adânc de pământ vegetabil, și împodobit pretutindeni cu înalți și falnici arbori sau cu o verdeață bogată și veselă: — tot acest amestec de frumusețe, care mi-a mulțumit odată privirea, încă și azi mă interesează în tabloul rămas în memoria mea.

Lăcustele, blăstemul la care sânt expuse mai mult țările, unde natura a fost mai darnică, une-ori bântue și pustiesc această încântătoare regiune. Ele trec chiar peste înaltele coame ale munților Carpați și se lasă asupra Transilvaniei, unde un guvern prevăzător și-a scos regimentele, ca să le imprăștie și să le distrugă prin bubuitul tunului și fumul ierbii de pușcă.

Dacii erau cei mai războinici dintre oameni. Locuitorii de azi, în locul asprelor virtuți ce deosebeau pe strămoșii lor barbari, în locul bărbăției demne ce constituia caracterul Roman, păstrează numai o încăpăținare în a refuza ceea ce știu că li-se va răpi, o îndărătnicie în a menține ceea ce nu cutează să apere: ei par a socoti o nebulie de a se supune până ce n'au fost bătuți, deși că nici măcar visează a face rezistență...

Exteriorul lor aspru contrastează în chip izbitor cu neputința lor reală; căci sânt umiliți prin robie până întru a se crede slabi. Puținii Turci ce călătoresc prin țara lor, Grecii cari mai mult o jăfuesc decât o guvernează, Germanii și Rușii, cari în general o ocupă la cea dintâiu deschidere a campaniei, toți întrebunțează aceleași mijloace de constrângere. Un caporal austriac împarte palme, înainte de a binevoi să explice în ce fel trebuie să fie ascultat.

Urmarea necesară a unui asemenea mod de procedare este, că în aceste țări călătorul poate rar să-și procure o înlesnire sau confort peste cele comun necesare, și pe acestea trebuie să le considere adesea ca un lux.

Fiecare fuge la apropierea călătorului, când e însoțit de oamenii prințului și dacă nu rămâne vre-unul ca să fie bătut, cu greu se poate obține ceva. De Tott spune, că bătaia e necesară și într'adevăr puținii oameni cu autoritate au recurs la alt mijloc. Eu totuș am riscat o încercare. Am călătorit împreună cu un Francez din Constantinopol la Viena. Părăsind Bucureștiul, Prințul a insistat să luăm o escortă de trei soldați din corpul său de gardă, și sosirea noastră în sate, răspânda pe astăzi obișnuită alarmă și deștepta obișnuită neîncredere, dar nimic nu era mai lesne, decât a restabili încrederea: câțiva gologani dați la copii, ori în lipsa lor, țăranelui, cu perunca de a ne cumpara o cantitate din cel mai bun vin, și un mic dar la întoarcere, spre a se convinge sătenii, că nu voiam a-i stoarce cu nimic — ne-a adus abundență. Niciodată n'am încercat un serviciu mai repede, și deși cheltuiala era cu totul neînsemnată spre a fi băgată în seamă, niciodată n'am părăsit o casă, fără să nu fim petrecuți de întreaga familie și uneori de toți bărbații din sat, cari de bunăvoie sprijiniau căruța noastră prin locurile mai gloduroase ori nămolite.

Astea cu privire la natură și țărani, iar când trece la orașe:

„Atât Bucureștii cât și Iașii seamănă mai mult a largi târguri, decât a scaune de guvernământ. Bisericele și mănăstirile sânt arătarea cea mai caracteristică; și palatele boierilor, înconjurate de curți spațioase și grădini, formează un contrast dureros cu locuința ce arată cea mai mare mizerie.

În multe din străzile principale vezi prăvălii, dar cele mai numeroase și mai cercetate sânt

cărciumile și chelarele, unde poporul de rând e familiarizat cu practica oricărui fel de desfrâu, și cu băutura neorânduită de vin și spirtoase“.

Și revenind la țărani autorul adaugă :

„Devin indolenți, fiindcă nu-și pot îmbunătăți condițiile lor prin muncă ; și devin trădători, fiindcă trădarea e întrebuițată mereu față de dâșii pentru a descoperi și a le storce și măruntelile lor economii“.

Cât privește situația politică și viitorul Principatelor *Thomas Thoruton* spune următoarele :

„Dacă vor fi restituite Porții, ele trebuie să-și caute iar apărarea la influență străină, din pricina slăbiciunii guvernului turcesc. Sub dominația Austriei, vor opune o barieră neîntrecută la înaintarea Rusiei. Dacă rămân anexate la împărăția rusă, Dunărea va curge zădarnic între Turci și vechii lor vrăjmași“.

În acelaș sens vom vedea că vorbesc și alți călători englezi din acest timp : nu pun nici o nădejde în poporul însuș, nici nu bănuiesc puterea de viață ce zace ascunsă între mulțimile asuprite.

Ventrilocismul

(De **)

Am avut fericirea să vorbesc odată cu *Seton Watson*, cu scoțianul cunoscut la noi sub pseudonimul său ajuns celebru: *Scotus viator*. După cum știți, acest *Scotus viator*, atât de odios în ochii cetățenilor noștri unguri, duce o luptă ideală în serviciul cauzei noastre drepte. Apare volum după volum scris de peana lui, volume documentate, în cari se descriu în toată golătețea lor persecuțiunile la cari suntem expuși, noi, cetățenii acestei țări polietnice.

L-am întâlnit în Sibiu și cunoștința cu dânsul am să o mulțumesc poetului nostru Goga. O după prânz și o seară mi-a fost dat să ascult discuțiile purtate.

Ungurii și-l închipuiesc o namilă de om, care taie și spânzură, ca un canibal, nobilele lor instituții și tot ce este unguresc. Pe lângă astea fac aluzii malițioase la munții de băneț, cari îi primește drept recompensă pentru tradairea adevăratelor sale sentimente, cari îi dictează altceva, decât ceea ce scrie.

Nimic din toate astea. Un om foarte așezat și pacinic. În locul ochilor rotitori, pătimiși, nește ochi blânzi, liniștiți, cari te privesc țință, obiectiv vrând să te disece. Originea celtică vădită, din culoarea părului și formațiunea capului. În vorba lui nici urmă de patimă, de poftă de exterminare. Cuvintele sunt rostite încet, cu cumpăt, poate chiar *prea* încet și *prea* cu cumpăt pentru firea noastră mai impulsivă. Tocmai contrarul dela „conul Mitică“ sau alți mahalagii din București, cari torăie de stai să iai câmpii când se pornesc. Vorbele lui *Seton Watson* par că umblă cu vicinalul, în comparație cu taravura „cetățeanului“ amintit.

La început te atinge neplăcut mersul vorbeii lui *Scotus viator*. Crezi, că e dintr'alte lumi, de pe alt rotogol al altui pământ.

Mai trebuie să amintesc, că nici poveste nu poate fi de banii de cari se tânguie compatrioții noștri, că i-ar primi acest om întreg ? El, care are castelele lui în Scoția, el, care ar putea să ducă o viață tihnită, fără de nici un sbucium sufletesc, — el, să fie avizat sau să primească câțiva creițărași din modestele noastre pungi naționale ?! E absurd ! Numai o minte infierbântată poate crede o neverosimilitate atât de gogonată.

Ceea ce m'a isbit în întreagă conversația purtată, a fost nespuse de marea lui *sinceritate* în discuții. Am urmărit discuțiile cu interes și am făcut constatarea, că *Seton Watson* a obiecționat de cel puțin douăzeci de ori în după-prânza și seara aceea: „*Asta nu o știu exact*. Trebuie să mă mai gândesc asupra problemei“.

Erau niște paranteze, cu cari te făcea atent, de câteori discutai cu el, că ține cu sfințenie să-ți comunice numai și numai despre ce este perfect convins.

Era vorba despre o statistică sau despre un fapt istoric sau un eveniment cultural despre care n'ar fi avut până atunci informații exacte: și-o spunea pe față, cu liniștea cea mai mare sufletească:

— „Nu, despre asta n'am informații sigure. Dubitez încă. Nu știu încă ce să zic, fiindcă nu mi-am format încă părerea“.

Nu vă pare straniu lucrul acesta ?

Și să fi privit și în ochii ăia cinstiți de celt, cari îți spuneau, de câte ori atingeai o coardă mai sentimentală și căutai să aprinzi fiacăra și în ei: „Hei, dragul meu, e bine, e frumos, ai dreptate. Ian' să vedem cu mintea rece, ce e de făcut!“

Seton Watson îți impunea în momentele acestea și mai mult, decât în scrierile lui. Pen-truce ? Pentru că vedeai *maturitatea* gândirii. Simțiai instinctiv că ideile, cari și le comunică, sunt *frământate*. Aveai simțământul că *nu* este pleavă în vânt ceea ce spune.

E așa de ușor să bați câmpii, în ziua de azi, cu câteva fraze bizare. Aveți bunătatea și luați parte la discuții, și vă veți convinge cât de ușor se *pot* tracta întrebările cele mai grele, între păhare.

Auziți *des* acest semnal al unei conștiințe adevărate: „Asta încă nu o știu. Încă nu sunt orientat pe deplin. Trebuie să mai meditez!“ Nu e încetățenit mai mult la noi, ca o pecingine, *ventrilocismul* ?

Prinzi de aici o frază, de coala altă frază. Le îmbini cu șiretenie. Mai adaogi dela tine o idee, irelevant, dacă e în consonanță cu ceea ce se discută : e vorba să ai *cu orice preț o idee* și dai și dai, până 'n pânzele albe. N'ai decât să ai o oareși care îndemnare de acrobat în-tr'ale exercițiilor de gândire și te sparii și tu de „toțile gigantice“, cari le descrii. Par că ai fi maestrul acrobaților !

Arunci câte un nume, cu eleganța retorului probat, sclipești din ochi elocvent, întovărășești vorbele cu gesturi potrivite și ajungi la rezultatul, că ai aparența unui gânditor.

Să zici: „Asta nu o știu“, îți este rușine, ba chiar ocolești cu cerbicie, chiar și umbra acestei bănueli. Tu *trebuie* să știi toate, căci altfel nu ești om.

Rușine să nu știi ceva ? E vorba ce nu știi. Aici zace buba. Frica continuă, că nu știi *ceva cardinal*, *ceva principal*, te persecută și nesiguranta aceasta dă naștere la ventrilocism. De dragul aparenței susții lucruri imposibile, cu o cerbicie vrednică de admirat.

Dacă n'ai tăria autocriticeii, te înămolești în ventrilocismul acesta și nu mai este scăpare pentru tine. Pierzi cu timpul gravitatea chestiunilor, cari le discuți, ajungi pe panta ieftină și seducătoare a vorbelor de spirit ușoare. Vorbe de spirit de dragul spiritului !

Spirit ? De sigur — avem lipsă și de spirit, dar când vezi că *predomină*, că vrea să conducă *cu orice preț*, te sature și de spirit. Ajungi la un punct de saturație, de unde nu mai poți să aperiți nici o fineță, fiindcă și-s'au tocit simțurile.

Ești vrednic de disprețuit, dacă n'ai tăria să te smulgi din brațele „spiritului cu orice preț“. Ajungi cuprins de boala de care au fost torturați cei mai mulți scriitori romantici, boala „ironiei“ disolvante, care nu mai cunoaște granițe, care smulge și nimicește ce-i vine în cale, chiar și pe stăpânul, din gura căruia au ieșit cuvintele de ironie.

Să ne păzească Dumnezeu de astfel de fenomene.

Noi avem lipsă de *oameni*. Noi avem lipsă de *caractere*. Nu lipsa *totală* de spiritul de conversație ușoară — ar fi non senz să pretinzi extirparea lui ! — dar o prevalență a *seriozității* de gândire. Să fim conștii de *greutatea vorbelor* noastre.

„Măreață-i a cuvântului putere“ zice poetul. Dacă e „*măreață*“, să nu pângărim cuvintele, luându-le în deșert. Mai cu seamă noi nu, Noi nu ne putem *permite* luxul acesta. Suntem un neam, care e chemat să *lupte* din greu pentru existența sa. De dragul unei comparații bizare să nu ne dăm de mal principiile serioase, de cari trebuie să fim conduși. Să nu prindă teren în mijlocul nostru ventrilocismul, căci am fi dați pierzării.

Să ne știm entuziasmați de punctul de vedere al lui *Seton Watson*, care întreabă, se răzgândește și dă răspuns sigur *numai* după ce a cumpenit pe îndelete ce are să spună. Când scriem sau vorbim ceva să avem înaintea noastră prototipul unui astfel de om, care ne disceacă și ne întreabă mereu: „Ai adâncit problema ? Nu vorbești numai ca să vorbești ? Ești convins despre ceea ce spui ?

Nu cred să ne strice o astfel de auto-cri-

tică. Întreg poporul german, de exemplu, s'a ridicat la rangul invidiat de astăzi, în urma acestei întrebări conștiențioase, repețite veacuri de-arândul.

Că vor exista și ventriloci — e sigur, e și firesc — dar e vorba *câți* și *câtă* putere eser-ciază asupra semenilor lor.

Să luăm ca exemplu pe *Seton Watson*. Să ne întrebăm mereu: „Sunt orientat pe deplin ?“.

Anunț școlar

Școala diecezană civilă de fete din Arad

Se aduce la cunoștința Onoratului Public, că *inscrierile* la școala civilă de fete cu internat din Arad pentru anul școlar 1911/12 se vor face în zilele de 19—24 August (1—6 Septembrie) — afară de duminica din 21 Aug. (3 Sept.) a. c., — în localitatea școlii (Strada Deák Ferencz Nr. 27.

Părinții vor proceda însă corect, dacă în scris își vor anunța fetele spre primire încă de mai înainte, *îndată după publicarea acestui anunț*, adresându-se în această afacere referentului dela Consistorul rom. ort. din Arad, dlui dr. Gheorghe Ciuhandu, dela care se vor putea cere și eventualele informațiuni, de cari ar mai avea trebuință cei interesați.

Taxa pentru internat, în vederea scumpetei mari, pe întreg anul școlar este de 500 cor., *în care sumă se cuprinde și didactrul școlar*.

Taxele de întreținere este a se plăti *anticipativ* în 4 rate egale de câte 122 cor. și anume; la 1 Sept., 1 Nov., 1 Febr. și 1 April al anului școlar, *la Administrația cassei Consistorului, în persoaeă ori cu poșta*.

Pentru aceasta taxă elevele vor primi:

1. *Instrucțiunea recerută pentru clasele I—IV civile*, educațiune religioasă-morală, deprindere în conversația română, maghiară și germană, apoi instrucție în *economia de casă*, deprindere în *pregătirea bucatelor, croit și cusut*.

2. Locuință în odăi igienic îngrijite, provăzute cu mobile necesare.

3. Vipt întreg și anume: *dejun* (cafea cu lapte), *prânz* (2 plesse, iar Duminica și în sărbători 3—4 plesse), *ujină* (cafea cu lapte) și *cină* (două plesse).

4. Spălat, luminat, încălzit și t. t. la două săptămâni baie (scaldă).

Afară de taxa de întreținere elevele interne mai au a solvi *10 cor. pentru medicină* (pe întregul an), pentru care taxă elevele interne vor primi la caz de lipsă îngrijirea medicală și medicamente. Taxă de mobilă nu se mai încasează.

Pentru *instrucția de pian* se plătește lunar o taxă de 10 cor. (3 ore la săptămână).

Atât elevele externe, cât și cele interne vor plăti odată pentru totdeauna la *prima* înscriere 6 cor. ca *taxă de înscriere*.

Tot la înscriere fiecare elevă va avea să mai plătească 1 cor., taxă anuală, pentru *biblioteca școlară*.

Taxele : pentru medicină, de înscriere și pentru sporirea bibliotecii se vor plăti la mâna directorului școlii deodată cu înscrierea. Tot la directoara școlii va trebui plătită lunar și *anticipativ taxa de pian*.

Elevele externe vor plăti *didactru* 60 cor. la an, care asemenea se va solvi anticipativ, în 4 rate egale de câte 15 cor. și anume: rata I la înscrierea din Septembrie, rata II la 1 Nov., rata III la 1 Februarie și rata IV la 1 Aprilie al anului școlar, deasemenea la mâna *directorului școlii*.

Elevele *externe*, cari se înscriu mai târziu, au să plătească *întreg didactrul*, iar elevele primite în internat mai târziu, vor avea să plătească *didactru* numai pe timpul întârzierii.

Elevele *interne*, cari ar absentă din internat în decursul anului școlar din cauză de morb sau din alte cauze, — fie absentarea mai lungă ori mai scurtă, vor avea să plătească *întreaga* taxa de întreținere, dar *numai* în cazul când eleva respectivă, pe lângă toate că va fi absentat, ar putea fi admisă după lege la examen public ori privat.

Elevele cari intra mai târziu în internat, vor avea să plătească *întreaga* taxa care caae pe *cvar-talul* în care vor fi primite în internat.

Acele eleve, cari după absolvarea școlii doresc să se mai perfecționeze în economia de casă, croit, cusut, muzică, pictură ș. a. vor fi primite ca eleve benevole cu toate taxele elevelor interne.

In clasa I civilă se primesc eleve cari dovedesc că au absolvat cu succes 4 clase elementare ori, în lipsă de certificat școlar, vor presta examenul de primire.

In celelalte clase se primesc eleve, cari dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes clase premergătoare la școală de categoria școlii civile.

Absolventele clasei a VI-a elementare se primesc, pe baza unui examen de primire, în clasa corespunzătoare etății lor și rezultatul dovedit la examenul de primire.

Elevele, cari se matriculează pentru primadată la școală, afară de atestat școlar din clasa precedentă au să mai producă: *extras de botez și certificat de revaccinare.*

Fiecare elevă internă are să aducă cu sine: 1. saltea (mădrat), 1 covorel lângă pat, 2 perini cu 4 fețe, 1 plapomă cu 2 cearșafuri de desupt (lepedee) și 2 cuverturi albe (acoperitoare de pat), 6 bucăți de rufe, schimburi din fiecare și anume: 6 cămeși, 6 camizoane, 6 pantaloni, 6 părechi de ciorapi, 4 rochițe, 12 batiste, 6 ștergere, 3 serviete, toate cu monogramuri proprii, apoi tacâmuri: cuțit, furculiță, lingură mare și linguriță, 2 pahare (1 pentru beut, iar altul pentru dinți), 1 lavor (lighian), 4 cărpe pentru șters lucrul; perie de cap, de dinți și de haine; peapăn și foarfeci, haină de port și 4 șurte negre, 1 palton (haină de iarnă), 2 părechi de ghete și 1 ploiier.

Afară de aceste, fiecare elevă internă ori externă îndată dela începerea anului școlar are să se prevadă cu recerutele *manuale și revizite de învățământ* și cu revizitele de scris, de lucru de mână (și de muzică cine voește).

Pentru lucrul de mână și pentru alte treburi se va depune, *la mâna directoarei internatului* o sumă oarecare de bani, despre care se va purta socoteală.

Elevele la înscriere au să fie însoțite de părinții sau îngrijitorii lor.

În privința uniforme, care va fi modestă, se vor lua la vremea sa dispozițiuni din partea directoarei internatului, ca să fie cât de ieftină și bună.

Prelegerile se vor începe fără nici o amânare în 25 August (7 Septembrie) și dela acest termen elevele vor putea fi primite numai cu concesiune specială din partea Consistorului diecezan.

Arad, din ședința Consistorului dela 16 29 Iunie 1911.

Consistorul rom. ort.
din Arad.

INFORMAȚIUNI

Arad, 24 Iulie 1911

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Căldură foarte mare, lipsă îndelungată de ploaie.

*Prognostic telegrafic: Cald și secetă.
Temperatura la amiază 30-4 Celsius.*

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	10.93
Secară "	"	8.91
Cucuruz pe Iulie	"	—
" " August	"	7.56
Ovăs pe Oct.	"	8.—
Cucuruzul pe Maiu 1912	"	7.14

De-ale noastre.

Căsătoria d-lui Seton-Watson. Iubitul nostru prietin, distinsul și desinteresatul apărător al libertății popoarelor subjugate, azi își serbează la Londra nunția cu aleasa inimii sale. Țări și mări ne despart de inimosul filoromân, dar cu

sufletul nostru stăm și noi într'un colț modest al sfântului lăcaș, unde marele Scoțian jură azi credință iubitei sale. Și din sufletul nostru îndurerat prin nedreptate îndreptăm rugi curate la tronul Dumnezeuului dreptății, cerând belșugul fericirii asupra aceluia, care și-a ales scop vieții sale desvălirea barbariei, care ne apasă. Din prilejul acesta, îi aducem adânc simțitele noastre mulțumiri întovărășindu-le rugarea, ca nici de aci înainte să nu ne dea uitărei, ci mai vârtos să ne cuprindă în inima sa iubitoare de adevăr și de dreptate.

Din acest prilej ziarul nostru i-a trimis d-lui *Seton-Watson* următoarea telegramă în limba englezească:

— „*Românul*“, organul de publicitate al partidului național român din Ungaria, care luptă pentru desrobirea națiunii române din acest Stat, felicită, cu prilejul căsătoriei sale, pe d. *Seton-Watson*, apărătorul adevărului și al libertății neamurilor subjugate. *Noroc, viață lungă și fericire*“.

Suntem informați, că d. *Seton-Watson* imediat după cununie va pleca cu tânăra sa soție în Finlanda, ca să studieze situațiunea poporului finlandez, neam cu Ungurii, care suferă opresiunea Rușilor întocmai astfel, cum suferim noi pe cea a Ungurilor. Vor zice oare Maghiarii și în cazul acesta, că d. *Watson* este plătit de cineva, ca să descopere lumea nedreptățile Rușilor față de Finlandezi?

Vom vedea!

Discursul de recepțiune al fiertatului Augustin Bunea. În anul 1909 marele Român Augustin Bunea a fost ales membru al Academiei Române. Poate niciodată această înaltă corporațiune de savanți n'a făcut o alegere mai potrivită ca pe aceasta. Toată lumea românească a fost însuflețită pentru această alegere și toți așteptam intrarea glorioasă a iubitului nostru dr. Augustin Bunea în templul științei românești. Ne-a învidiat însă amara soarte și a răpit prea de timpuriu pe bărbatul nădejilor noastre: Augustin Bunea s'a culcat în mormânt înainte de a ajunge în Academia Română. Dar neobosit, vecinic la muncă, cum era, el se pusese de timpuriu pe lucru și ni-a lăsat moștenire sub titlul unui discurs de recepțiune un nou op istoric de neperitoare valoare. Nu este terminat, dar e aproape de fârșit. Academia Română a făcut un lucru bun, când a tipărit proiectatul discurs de recepțiune al regretatului nostru mare bărbat. Astfel a apărut în zilele acestea studiul istoric: *Stăpânii Țării Oltului*, discurs de intrare în Academia Română, rostit de Augustin Bunea. N'a fost rostit, căci cruda moarte ni-a răpit această fericire, dar astfel a fost aflat manuscrisul și din dreptă pietate astfel l-a tipărit Academia.

Vom reveni asupra acestui op postum al marelui Român. Amintim numai aci, că acela se poate procura dela d. *Ioan Domșia* preot în Blaj. Prețul opului este 3 cor., din care partea mai mare este destinată pentru muzeul, ce este a se înființa în Blaj sub numele în veci neuitat al autorului: dr. Augustin Bunea.

Convocare. Adunarea de constituire a unui nou despărțământ al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ ce se înființează din comunele: Bedeleu, Buru, Cioara de sus, Lunca, Ocoliușul mare și mic, Poșaga de jos și de sus, Runc, Sălciua de jos și de sus, Sângeorgiu, Trăscău, Vălișoara și Vidolm, în calitate de delegat al comitetului central și pe baza hârtiei aceluia Nr. 286—1911, o convoc în comuna *Alsószolcsva (Sălciua de jos)* pe Dumineca din 7/20 August, a. c. la orele 10¹/₂ a. m. (după serviciul din biserică) — cu următoarele obiecte: 1. Deschiderea, numirea unui notar și casier ad hoc. 2. Înscrierea membrilor noi și alegerea comitetului cercual. 3. Verificarea protocolului și în-

chiderea. La această adunare să invite întreaga cărturărie și fărâșime de pe teritoriul despărțământului proiectat, cum și în genere toți iubitorii de cultura poporului. Anunțându-se deja disertanți, se vor ținea poporului prelegeri din sfera economiei, higieniei ș. a. și se vor da sfaturi bune de urmat.

Ofenbaia, 6/19 Iulie, 1911.

Vasile Gan, protopop.

Convocare. Onor. membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, din despărțământul Reghin (XXVI), precum și toți sprijinatorii culturii române sunt invitați a participa la *adunarea cercuală*, ce să va ținea în comuna *Toplița-română (Maroshéviz)*, în 2 August a. la orele 8¹/₂ a. m. în biserică gr. or. de acolo cu următorul program:

1. Participare la serviciul divin. 2. Deschiderea adunării cercuale. 3. Raportul secretarului despre activitatea comitetului cercual. 4. Raportul casierului și statorirea budgetului pe 1911/912. 5. Alegerea unei comisii pentru incasarea taxelor și înscrierea membrilor noi. 6. Dizertațiuni populare, anunțate directorului cu 8 zile înainte de adunare. 7. Eventuale propuneri, făcute conform statutelor. 8. Alegerea a doi delegați pentru adunarea generală a „Asociațiunii“. 9. La orele 1¹/₂ masă comună la hotelul „Maros“. 10. La orele 3¹/₂ petrecere cu jocuri populare în curtea hotelului „Maros“. 11. Seara la 8 ore reprezentație teatrală în sala cea mare a hotelului, cu care ocaziune să va preda „Trei doctori“, comedie într'un act, localizată din limba germană de Virginia A. Vlaicu. După teatru dans. Prețul de intrare la petrecerea populară 1 cor. de persoană. La teatru: locurile de șezut 2 cor., locurile de stat 1 cor. Venitul curat este destinat în favorul despărțământului. Tot cu această ocaziune să aranjează o expoziție de lucruri de mână, țesături, etc.

Din ședința comitetului cercual, ținută în comuna Idicel, la 21 Maiu n. 1911.

dr. Ioan Harșia, director. Ioan Vodă, secretar.

Convocare. Din încredințarea „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ în temeiul §-ului 23 lit. c. și §-ului 36 al statutelor acestei instituțiuni, convoc cărturăria și țărâșimea din comunele aparținătoare cercului administrativ Hunedoara și din orașul Hunedoara la *adunarea de constituire a despărțământului Hunedoara* care se va ținea la 30 Iulie n. a. c. în Hunedoara la orele 1¹/₂ și (jumătate).

Programul adunării: a) Cuvântarea de deschidere, ținută de delegatul Asociațiunii. b) Înscrierea de membrii. c) Alegerea comitetului cercual. d) Conferințe și prelegeri. e) Verificarea procesului verbal și închiderea adunării. Sibiu, 22 1911. Oct. C. Tăslăuanu m. p. delegatul „Asociațiunii“.

Stipendii pentru fii de economi. Prin hârtia sa din 1 Iulie c. nr. 6434, comisiunea economică a comitatului Sibiu ne vestește, că pentru anul școlar 1911/12 acordă (dă) 6 stipendii de câte 300 cor., acelor tineri (cu deosebire fii de economi) din comitat, cari împărtășii de învățatură până la vârsta de 14 ani, au absolvat cel puțin școala populară și cari în scopul înmulțirii cunoștințelor lor doresc să frecventeze școala economică din Mediaș. De altfel dintre tinerii cu pregătire deopotrivă vor avea întâietate aceia, cari au absolvat cu succes bun 1 sau 2 cursuri ale acestei școli, lucru pe care au să-l dovedească cu atestatul primit mai pe urmă dela școală. Stipendiații sunt dator să înainteze la comisia economică cu sfârșitul lunilor Februarie și Iulie atestatul câștigat la încheierea semestrului prin și al 2-lea. Concurenții trebuie să amintească în rugare, că cunosc această îndatorire și că i-se vor supune. Stipendiul votat se transpune în 2 rate anuale la direcțiunea școlii din Mediaș, care îl va plăti în rate lunare la mâna freventantului. Dela acei stipendiați cari în cursul anului nu vor dovedi spor, se va detrage stipendiul.

Cererile instruite cu actele de lipsă (atestat de apartinență, de moralitate, despre starea sanitară, atestatele școlare etc.), în regulă timbrate (dacă la cerere se alătură atestatul de sărăcie dat de primăria comunală, actele nu vin timbrate), scrise cu mâna petentului și adresate comisiunei economice a comitatului Sibiu, au să se înainteze la vicecomitele comitatului cel mai târziu până 1

August n. c. Atragem luare aminte a celor pe cari îi privește, aspra acestor stipendii.

Sibiu, 17 Iulie n. 1911.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”.

Pant. Lucașu
prez.

Vic. Tordășianu
secretar.

Concurs cu premiu. (Carte despre pomărit). Cu scop de a fi cât mai folositori obștei noastre de pretutindenea, care se îndeletnicește tot mai mult cu cultura pomilor, încă la 13 Oct. 1910 publicasem concurs pentru cea mai bună carte din pomărit, în care să se dea îndrumările de lipsă în toate trebile pomăritului. Cerusem în concurs, ca cartea să se scrie în stil popular spre a putea fi înțeleasă de oricare econom, doritor a cultiva pomi. Pentru lucrarea cea mai bună oferisem un premiu de cor. 100.

Cum în urma acestui concurs al nostru nu ni-s'a prezentat nici o lucrare acceptabilă, ne vedem îndemnați a escrie din nou concurs între condițiile de sus cu excepția *sumei premiului*, pe care o urcăm la cor. 150.

Manuscrisul să se înainteze subscrisului comitet până în 25 Decembrie n. 1911.

Apelăm la învățătorii și la alți cultivatori de pomi ai noștri, să reflecteze la concursul de față. Sibiu, 7 Iulie 1911.

Comitetul central al Reuniunii rom. de agricultură din comitatul Sibiu. Pant. Lucașu, președinte, Vic. Tordășianu, secretar.

Din patrie.

Matricidere. Aproape s'a împlinit luna de când Mișa Vajdici din Chichinda-mare denunțase la poliție dispariția mamei sale de 76 ani, adaugând, că bătrâna luase cu sine și bănișorii pușini ce-i adunaseră cu greutate mare, 250 cor. Pe bătrână o curentase, cât o curentase poliția, mai la urmă ne dându-i de urmă, treaba s'a mușamalizat. Nimeni nu mai pomenea de bătrâna Vajdici.

Ieri către seara un băiat plugar aflase urme de sânge pe câmp. Bănuî ceva nedeslușit. Nu esită să sape puținel pe locul însemnat cu sânge și deodată dase peste bucăți de carne cari porneau să se descompună. Lucru firesc, denunțase cazul poliției, care ieșind la fața locului din primul moment chiar se gândi la bătrâna Vajdici. Una-două Mișa fu prins și interogat. Și prins odată ucigașul, își recunoscă fapta mișelească, care o săvârșise ca să scape de întreținerea cu care-i datorise mamei sale bătrâne.

Pădure în flacări. Din Selmechánya se anunță: pădurea din valea Vihneyi e incendiată. Cauza incendiului nu se știe. În câteva ore s'a făcut cenușe mai multe pogoane de pădure. Pompierii au ieșit la fața locului, dar în fața năpraznicului element, alimentat de puterea dogoritoare a soarelui și de o adiere ușoară, stau nepuțințioși.

Tisza figură de roman. Tisza la toate putea să se aștepte, numai ca să ajungă cândva eroul principal al vre-unui roman nu. Dar totuș ursita i-a fost să fie imortalizat inevitabil. „Budapest” aduce știrea senzațională, că încurând va apare de sub teascul tiparului un roman al contesei talentate Teleky, care de ani de zile se îndeletnicește cu literatura sub pseudonimul Szikra. Romanul tratează o dragoste exotică și prea emoționantă din cercul restrâns al aristocrației ungurești. Eroul principal al acestui roman e însuș Tisza, acărui personalitate o relevă cu deosebită dragoste autoarea. Alături de Tisza contesa n'a uitat să eternizeze figura vecinic îndoelnică și zimbitoare a premierului Khuen Hédervary.

În cercurile politice știrea aceasta a produs senzație. Se zice că au cercat toate modalitățile de a îndupleca pe contesă să renunțe la publicarea acestui roman, dânsa însă a declarat, că va face tot posibilul pentru a scoate cât de curând la lumina zilei — opul.

Loreley. Minunata alegorie a valurilor amăgitoare se repește foarte des în realitate și sunt atâția ceice-și află moartea în vârtejul sălbatec, ori în legănarea desmierdătoare a valurilor răco-roase, mai ales acum, când arșița soarelui e aproape insuportabilă. Iată un caz mai recent.

În jurul Seghedinaului a ieșit Sâmbătă pescarul Francisc Iegessy la Tisza să prinză câte ceva pește pe seama familiei. A urcat luntrița și desfăcu năvodul. Valurile răsfățate îl purtau lent la vale, iar el adâncit în gânduri privia tântă la apa spumegândă. Soarele ardea cu putere privindu-se zimbitor în cristalinul apei. Dintr'odată pescarul își pierdu cumpătul și se prăvăli în apă. Valurile într'o clipă l-au acoperit, iar curentul l-a răpit în jos spre Dunăre.

Cei deacasă zadarnic așteptau să-și revadă părintele iubit. Seducătoarea Loreley l-a dus, și-l alintă în brațele sale moi... iar sălciiile de pe mal fredonează în bătaia vântului melodii tainice și fermecătoare..

Dela frați

† **Octavian Ciupercovici**, rigoroșant în drept, un brav tânăr bucovinean, a fost găsit mort în locuința sa din Viena, Sâmbătă dimineața. Moartea a fost subită și unele simptome admiteau un caz sporadic de *holeră asiatică*. Anume Ciupercovici n'a fost nici un moment bolnav. Vineri la amiază a luat masa cu câțiva prieteni, apoi a studiat, — căci era înaintea rigorosului al treilea, — seara a cinat acasă, singur, și a ieșit la plimbare, unde a povestit cu dr. Sauciu. Când a intrat la locuință, la ora 10, i-s'a făcut rău. Un medicinist croat, care locuia alături, l-a căutat și a voit să cheme un medic, Ciupercovici însă nu l-a lăsat, zicând, că are să i-se facă bine dacă se așează în pat. Acesta s'a retras în camera sa, l-a auzit însă svârcolindu-se, apoi ieșind adeseori, dar nu s'a mai interesat. Mai târziu s'a făcut tăcere în casă. Dimineața la 9 factorul poștal l-a găsit mort în pat. Fiind suspect, poliția a intervenit momentan, locuința a fost radical desinfeciată și incuiată, șeful serviciului sanitar a cerut obducțiunea cadavrului și internarea persoanelor din casă pentru observare. Într'aceea s'au făcut cercetări, care însă indicau orice inficiere cu microbi de holeră ca puțin probabilă; mai verosimilă părea o intoxicație cu carne și mizeluri stătute. Duminecă dimineața s'a constatat apoi cu siguranță, că nu poate fi vorba de holeră și s'a stabilit că moartea a fost cauzată prin plesnirea unei artere a a creierului (anemysina), care eventual a fost provocată prin spasmiile vărsării, în caz de endarteriitis. Persoanele izolate au fost lăsate liber.

Octavian Ciupercovici era serios și solid. E originar din o familie fruntașă din Bucovina: nepot al mitropolitului Ciupercovici și al presbiterului Miron Ciupercovici, care a fost membru al primului parlament austriac (15 Nov. 1848—7 Martie 1849), — al celui numit „de Kremsier”, după localitatea Kremsier în Moravia. — A studiat la universitatea din Viena și la toamnă ar fi fost promovât. Tot timpul s'a simțit bine, Joi a avut bucuria a se întâlni cu soră-sa, care venia cu soțul ei, dl Eugen Tarangul, cavaler de Valea-Uței, comisar districtual la Rădăuș, dela Paris.

Inmormântarea se va face Luni, în cimiterul central. Prietenii defunctului, dnii Doroftei și D. Marmeliuc au înștiințat pe fratele-său, forestierul Silviu Ciupercovici din Cernăuș, care a plecat momentan la Viena. Părinții vor fi pregătiți încet la vestea fatală.

Știri din Bucovina. O veste, care nu ne face numai nouă Bucovinenilor bucurie, ci tuturor Românilor de bine, e deschiderea unei școale particulare române din Breaza (distr. Câmpulung). Înființarea unei școale într'o parte periclitată de venetici nepoștii e ridicarea unei fortărețe, care va pune stavilă înaintări dușmanilor. Cei 40 de copii vor fi deci crescuți românește. Vom arăta străinilor, că suntem în stare să ne ținem din mijloacele noastre proprii școli și suntem un popor care jertfește pentru existența sa. Laudă conducătorilor și întemeietorilor!

— În numărul său din 16 Iulie, „Foia Poporului” din Cernăuș constată, cum își împlineste „Tribuna” din Arad și „Universul” din București datoria. Se reproduc în coloanele ace-

stei foi articolele privitoare la scandalul din dietă. Acel care a asistat la ședințele dietei și a fost martor ocular la toate, e în stare să se îmbolnăvească de răs, citind acel articol. Hazlii corespondenți mai au respectivele ziare. Ei se inspiră de scandaluri și scriu schițe umoristice. Publicul cetitor e informat de minune.

— Membrii din societatea studentească „Dacia” vor ținea la petreceri populare conferințe din istoria Românilor și despre alcoolism cu proiecțiuni. Societatea aceasta a dovedit totdeauna, că e la înălțimea chemării sale, umblând prin sate și trezind sufletele românești la conștiința națională și la o viață mai buună.

— Învățătorii, cari au plecat pe Bistrița cu plutele s'au întors după ce și-au împlinit programa. Ei au vizitat în treacă mănăstirile Bistrița, Văratecul, Agapia și orașele Piatra, Mănăstirea și Târgul Neamț, apoi Cetatea Neamț și Humuleștii lui Moș Creangă. Cor.

Dezastrul din Giurgiu. În seara de 8 Iulie în orașul Giurgiu, port dunărean al României, un întreg cartier a fost distrus de un incendiu furios, alimentat de materii explozive ce se aflau în depozit prin unele magazine. 13 case au fost distruse cu totul și pagubele în total se apropie de 1 milion de lei. Toată noaptea întreg orașul a fost în picioare, toată lumea fiind cuprinsă de o panică grozavă. Focul n'a putut fi localizat decât a doua zi cu ajutorul pompierilor din București, cari au trimis o secție a lor cu un tren special la locul dezastrului. Cauzele dezastrului nu se cunosc.

Isprăvi administrative. Nu trece multă vreme ca presa să nu aibă noi subiecte de senzație, din cari se reeasă, că la noi și în Orient instituțiile administrative însărcinate cu paza liniștea oamenilor, mai mult decât oriunde comit fel de fel de abuzuri și acte sălbatece. Presa din București înregistrează următoarele fapte revoltătoare:

Marti în zorii zilei, pe la orele 5 și jumătate, fata sergentului de stradă Negreu din șoseaua Bonaparte nr. 28 se întorcea acasă cu o trăsură dela o mătușă a ei la care fusese la o petrecere cu prilejul zilei nașterii acesteia.

În apropiere de casa părintească, fata a fost oprită de sergentul de noapte postat în partea locului, care o invită să-l urmeze la secție.

— Am ordin, spunea sergentul, dela d. subcomisar Jean Andreescu să te ridic și să te duci la secție.

Acî începe pagina de roman senzațională!

D. subcomisar Jean, — nume predestinat filfisonilor! — își pusese de mult ochii pe fata subalternului său Negreu. În consecință, n'a scăpat nici un prilej, când, văzându-se singur cu ea, să-i spună ce-l roade pe dânsul la inimioară și să-i propună „lucruri nepermise de lege”.

Fata, castă, așezată, l-a refuzat însă întotdeauna, fapt care contribuia să aducă pe eroicul nostru subcomisar la disperare.

Întâmplarea a făcut ca, în noaptea de Luni spre Marti, subcomisarul Jean să fie de serviciu și, aflând, că adorata lui e dusă de acasă, detașamentul sergenților din întreaga despărțire, că oriunde o vor prinde să i-o aducă.

Fata, speriată întâi, în urmă însă lămurită despre ce era vorba, se împorivi invitației sergentului de stradă. Cum însă acesta avea poruncă dela superiorul său, chemă în ajutor un coleg, alt sergent de stradă. În acel moment trecu pe acolo ofițerul de sergenți Pantazopol dela compania 2, care, grav, întrebă fata asupra cazului ei. Ea îi lămură lucrurile, însă Pantazopol începu să o inzulte cu termeni din cei mai triviali. În cele din urmă îi propuse că, dacă vrea să scape, săl urmeze pe dânsul și așa mai departe.

Amărit de insuccesul său, Pantozopol, se condă de doi sergenți, începu să bruscheze fata și îi puse „gabriolete” pe mâni.

Locatarii alarmați de țipetele victimei, ieșiră în stradă să vadă ce se întâmplase. Unul din ei, cizmarul Biro, vecin cu părinții fetei, se repezi acasă și aviză pe mama ei, Natalia, de cele ce se întâmplau cu ficia sa.

Biata femeie, trezită din somn alergă, fiind numai într'un sumar costum, să-și scape copilul din mâinile polițiștilor.

La întrebările ei, ofițerul de gardiști Pantazopol o apucă de păr, începu să o târă pe stradă și s'o lovească atât de grav, încât i-a produs serioase leziuni pe corp.

După vre-o câteva minute, sosi și tatăl fetei, despre care am spus, că e și el gardist și care începu să se intereseze de soarta soției și fiicei sale.

El căpătă însă următorul răspuns din partea superiorului său:

— Tu nu te amesteca! Am să te dau afară și cu capul de toți pereții! Am să te trimit împreună cu ele la închisoare:

După aceasta fata a fost ridicată și, fiind mereu legată la mâni cu „gabrioletă”, a fost dusă la circ. XV. din calea Victoriei unde a fost ținută arestată până Marți seara.

D. dr. Athanasiu-Verga din strada Popa-No. 25 consultat de femeia Natalia Negreu a constatat numeroase și grave leziuni pe tot corpul ei și pentru a căror vindecare se va necesita o deosebită îngrijire de vre-o 10—12 zile.

Am văzut ieri pe sergentul de stradă Negreu, tatăl și părintele celor două victime. L'am întrebat dacă nu-i e teamă că va fi scos din slujbă în caz când va continua să reclame împotriva rușinei ce i-s'a făcut.

— Să mă dea afară dacă or vrea, — fu răspunsul lui Negreu. Eu însă am să mă duc în toate părțile ca să mi-se facă dreptate.

Contra bestialilor poliștiți s'a deschis anchetă.

Arestarea unui escroc belgian. Singuranța generală a statului anchetează o serie de escrocării săvârșite de un icusit escroc belgian, care se află de curând în Capitală.

Numele lui este Leon Anequin, originar din Mons, Belgia, iar victima lui este avocatul Eugen Popescu din strada General Magheru.

Iată cum acest îndrăzneț escroc a săvârșit escrocheria.

El a venit acum 2 luni de zile în Capitală și fiind bolnav a fost internat la spitalul Filantropia unde a pus la cale escrocheria.

Fiind în posesia unor acte false cum că el ar fi moștenitorul unei averi colosale, escrocul a cerut să i-se recomande un avocat pentru a intra în tratative cu privire la luarea demersurilor, cu privire la încasarea moștenirii.

I-s'a recomandat avocatul Eugen Popescu și afacerea s'a încheiat numai decât.

Avocatul a fost convins chiar să i-se avanseze și o sumă de bani, până la încasarea banilor, de oarece se începuse tratativele.

În acest timp escrocul a eșit din spital și pentru a obține alți bani a falsificat iscălitura d-lui Eugen Popescu pe o sumă de polițe, pe cari apoi le-a scos la comerțianții Lazăr Weinberg, Tamasiu, etc.

Acum câteva zile, d. Eugen Popescu s'a convins că a fost escrocat și a reclamat cazul Singuranței generale a statului.

Leon Anequin a părăsit atunci Capitala, ducându-se spre Burdujeni unde a fost arestat.

Din străinătate.

Conflictul din Maroc. Tratatul dintre Campon și Kiderlen Waechter au fost întrerupte pe două zile. După informațiile unui ziar, cauza ar fi ivirea unor neînțelegeri grave între cei doi reprezentanți.

Presa franceză este secundată în atacurile ei la adresa Germaniei de ziarele engleze. Imprejurarea aceasta a făcut în Berlin o impresie foarte rea. În Berlin sunt indignați și de aceea, că ziarele franceze ar fi puse în curent cu toate amănunțele tratatelor, pe când reprezentantul german păstrează cel mai mare secret. Presa franceză câștigă în chipul acesta foarte mult material împotriva Germaniei, iar Germania trebuie să tacă, căci nu știe întrucât corespund adevărului afirmările ziarelor franceze.

În Anglia cancelarul Lloyd George, a ținut un discurs cu prilejul unui banchet, la care a declarat, că Anglia trebuie să-și mențină egemonia cu orice preț, cum a făcut aceasta și altădată chiar cu înfrângerea sau reducerea puterii vr' unui stat. Partea cea mai mare a presei franceze vede în aceasta o aluzie la Germania și nu pregetă a da expresie bucuriei sale, că Anglia este pe partea lor.

Cu atât mai rău sunt primite astfel de știri în Berlin.

Mult sânge rău a produs un nou incident între Spania și Franța. Se vorbește iarăș de inzulă unui oficer francez care a fost deținut din partea patrului spaniole. Soldații spanioli l-ar fi maltrata chiar. Autoritățile spaniole din Africa și-au exprimat momentan regretul pentru acest incident, dar presa franceză nu este mulțumită cu atât, ci pretinde deplină garanță, că astfel de incidente nu se vor mai repeta.

La situația politică din Austria. (Interview cu deputatul croat dr. Tresic-Paricic). Între dușmanii formei dualiste a Monarhiei austro-ungare, deputații croați și sârbi din Dalmația nu sunt cei de pe urmă. Ei cer unirea acestei provincii cu Croația, Bosnia și Herțegovina, formând un corp național autonom în cadrul Monarhiei habsburgice.

Deputații din Dalmația s'au constituit într'un club separat, al cărui fruntaș este și deputatul dr. Tresic-Paricic.

Correspondentul nostru a avut o convorbire cu acest deputat, relativ la situația politică a Monarhiei, pe care o redăm în următoarele:

„Prin dizolvarea parlamentului austriac situația politică nu s'a clarificat, ci s'a întunecat și mai mult.

Ce privește special pe Slavii de sud, Croații și Sârbi din Dalmația și Croația, sunt una ca dușmani ai dualismului, căci pretind uniunea acestor țări cu Bosnia și Herțegovina.

Jertfirea acestor provincii Maghiarilor, va întâmpina la toți Slavii de sud cea mai hotărâtă opoziție — chiar și la cei din provinciile anexate, cu toată aversiunea acestora față de dualism. (Acum un an, pe timpul petrecerii Impăratului Francisc Iosif în Seraievo, Sârbii au ridicat în onoarea lui o coroană imperială austriacă, ignorând cu desăvârșire dualismul!)

Discuția proiectelor militare va da prilej deputaților sud-slavi să protesteze contra maghiarizării Croaților, Sârbilor și Slovacilor din Ungaria.

Guvernul din Austria își poate forma majoritatea numai cu ajutorul Cehilor, la cari va putea conta, dacă se va înfăptui înțelegerea între ei și Germani.

Azi e lucru constatat, că chestia boemă se poate rezolvi numai separat de chestia celorlalte naționalități. Mai curând se poate aștepta la o înțelegere între Ruteni și Poloni, cari sunt dispuși spre aceasta.

Dacă se va afla un modus vivendi între Poloni și Ruteni, se vor asocia și ei blocului guvernamental. Tot în felul acesta va putea câștiga pentru sine și pe Slovacii clericali și Croați, dacă le va arăta puțină bunăvoință în cele naționale. Cu aceasta însă, guvernul nu va avea încă majoritatea de două treimi necesară pentru unele proiecte de lege.

În modul acesta funcționarea normală a parlamentului nu este asigurată.

O sanare definitivă a acestor stări se va ajunge numai prin revizia radicală a constituției din întreaga Monarhie.

Moartea autorului limbei „Volapük“. Prelatul Martin Schleyer, inventatorul limbei „Volapük“ a murit în Constanț în etate de 80 ani. Dela pensionarea sa a trăit retras aici în Constanț dedicându-se cu totul limbei Volapük. Prelatul Schleyer a avut o deosebită predilecție pentru studiul limbilor străine.

În cursul acestui studiu a venit la ideea să pregătească o limbă comună pentru toți. Produsul acestor frământări a fost limba volapük ivită pela anii optzeci.

Prelatul n-a avut rezultate prea mari, dar a câștigat aderenți mulți în toate țările civilizate. Pe vremea răscoalei boxerilor în China a surprins pe soldați cu un dicționar, care făcea posibilă înțelegerea între Japonez, Francez, German și Englez și între ceilalți soldați. Afară de acestea însă prelatul Schleyer a muncit foarte mult și pe alte terene.

După dânsul au rămas o multime de manuscrise, cari vor da mai multe volume și în care Schleyer va apare ca cugetător și poet, cari vor fi curând publicate.

Puterea emoțiunii. Locuitorul italian Manzoni, povestește următorul episod din Milano.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

Roza dela Disentis

de
H. Zschokke

Trad. de Iunius

(15) — Urmare —

Eram ca doi copii împăcați după o ceartă mică, cari au să-și spună atâtea lucruri. De mult n'am mai vorbit atâtea și pe un așa ton. Dânsa mi-se jeluia de lipsa de dragoste a mamei sale, îmi vorbea despre conte pe care-l ura și care o urmăria cu atențunea sa, zicea să-i fiu prietin, căci în toată lumea nu are pe nimenea alară de o prietină prin Moravia pe undeva, este orfană.

Și mă întreba mereu, cu graiul domol și îndușat, și-i povesteam despre multe și despre tine, dragă Sabino. Dovedea interes față de toate. În sfârșit arată cu degetul cordeluța dela medailon împletită de tine din fire de păr din cozile tale. Deoarece eșea puțin de sub cravată, dânsa o observase de mult deja și mă întrebă:

— Este portretul Doamnei de Șauenstein care-l porți? Aratămi-l te rog acest potret drag. Cât de mult aș vrea și eu biata fată orfană să am o soră cum ai d-tal!

Când îi arătai Roza dela Disentis, dânsa

mă privia cu ochi mari, iar eu înțelegând întrebarea mută, îi enarai istoria atât de simplă a medailonului, neuitând să-i spun și vorbele mamei: „Numai aceleia căreia îi vei da inima ta, să-i dai medailonul!“ O turburare de nedescris mă cuprinse, când spusei aceste vorbe. Priveam ca un om beat în ochii Elfridei. Medailonul tremura în mâinile mele. Îi întinsei Elfridei. Dânsa îl luă. Nu știu nici ce s'a petrecut cu mine, nici ce se petrecuse într'ânsa, căci nu am îndrăznit să-mi ridic ochii. Dânsa nu spusese nici un cuvânt. Simții numai pe umăr brațul ei, iar capul și-l răzîmă de inima mea.

Ce să-ți mai spun scumpa mea Sabină? Le știi toate... cum am rămas, cum am inventat o nouă minciună ca să ies din impas. Starea sănătății tale, așa susțineam eu, — s'a ameliorat spre cea mai mare a mea bucurie. Însă poziția mea între mamă și fată ajunsese și mai dificilă dragă Sabină. Eram cel mai fericit și în același timp cel mai nefericit om. Știam doară prea bine, că Elfrida stăpână peste o avere mare, nu putea fi nici odată, — afară dacă nu voiam să mă dedau la mizerabilul rol de seducător, — a mea. Dar baroneasa cu pasiunea ei atât de antipatică mie? Era oare mai bine să fac pe ipocritul față de dânsa, să o las să mă încerce cu daruri, să mă desmierde și, — dacă e ca se spun, — să mă ducă în ispită? Îmi era milă de ea și nu mă lăsa inima să o înșel... Am mărturisit totul Elfridei. Am făcut așa, căci nu puteam face altfel. Nu mi-a fost greu să o fac, căci vo-

iam să fiu curat în ochii ei. Când i-am descoperit aceste lucrări, ea ședea înaintea mea cu mâinile încleștate nervos. Acuș era palidă, acuș roșie, trăsurițele feței sale aci se împetruiau ca de-o uimire, aci exprimau dispreț și scârbă. Privirea aci ștearsă și împăjenită, în momentul următor scânteia de-o mânie ascunsă. Cea dintâi vorbă îi fu:

— Muere ticăloasă! Și eu... eu să-i zic mamă? După o meditare scurtă mi-se adresă mie. Eu sunt mai nefericită decât D-ta dragă Flaviane, nu mă voi lăsa însă îngenușiată de soarte, cel mult îmi va nimici întreagă existența. Numai o jertfă îți mai cer încă, o jertfă de trei, patru sau cinci săptămâni. Rămâi încă atâtea timp în această casă nenorocită. Cine știe dar dacă-mi va veni până atunci vr'un sfat sau ajutor dela o amică iubită și înțeleaptă căreia îi încred inima și toate tainele mele.

Și pe când zicea acestea g'ngășa făptură avea ținuta mândră, aerul hotărât și la aparență părea liniștită, însă privirea-i era scântetoare și fața aprinsă. I-am promis, că-i voi împlini dorința și cerca-i să readuc liniște în inima-i adânc revoltată molcomindu-o. Elfrida nu-mi răspundea nimic, părea, că nici n'aude ce-i spun. După o pauză lungă, îmi zise cu tristeță adâncă în privirea ochilor ei frumoși și graiul pătruns de căldura dragostii:

(Va urma.)

Mama unei fetițe a fost internată într'un spital. Fata rămase la rude plângea într'una și cerea să fie lăsată la mama ca să o sărute și să stea lângă ea. Ea negreșit că fu oprită și atunci se duse la o biserică, unde îngenunchind înaintea altarului se rugă și plânse atât de mult încât a căzut pe podele lipsită de simțuri.

Când o ridicară, copila nu mai putea umbla, — paralizase. Fu dusă atunci și ea la spital, dar nici aci nu încetă din plâns și cei dela spital se văzură nevoiți ca să o potolească să o ducă pe un pat la mama sa. Atunci se desfășură o scenă care emoționează pe toți, și dintr'odată văzură cei de față pe fata, că sare din pat sprintenă și ușoară și cu totul vindecată...

De emoțiune își reveni și mama sa și în curând amândouă au ieșit vindecate din spital.

Boala prințului Gheorghe al Serbiei. „Correspondența Politică“ află din Belgrad, că prințul Gheorghe care suferă de mult de un catar al stomacului, va pleca pentru câteva săptămâni la Vichy.

Un major japonez arestat ca spion. În localitatea Hamiburg din Bavaria a fost arestat un major japonez care era atașat pe lângă regimentul de artilerie, deoarece s'a stabilit, că examina în timpul nopții între orele 1 fortificațiile orașului.

Opoziția antidinastică din marea sobranie. Regele Bulgariei a plecat azi la Târnova, ca să închidă marea Sobranie.

Intocmai ca și în ziua deschiderii adunării constituante, s'a produs și azi un mare tumult, provocat de deputații opoziției, cari susțineau, că regele n'are dreptul nici să închidă adunarea.

Diverse

Dare de seamă și mulțumită publică. La petrecerea de vară aranjată în Beclean (comit. Solnoc-Dobâca) în 12 Iulie a. c. în favorul bisericei gr.-cat. din loc au binevoit a suprasolvii următorii domni:

Vasile Botean 20 fil. Petru Cheresteș, protopop 2 cor. Ioan Halasu 50 fil. Gheorghe Născuț 1 cor. Dumitru Roman, Teodor Agace, Alexandru Ungur, câte 1 cor. Ioan Cărcu 2 cor. dr. Octavian Pavelea 3 cor. dr. Aurel Iuga 4 cor. Nicolae Găvriliuț 6 cor. Reșcovits O. Milan 1 cor. N. Aluș 50 fil. Primească numiții domni și pe această cale mulțumitele noastre cele mai călduroase pentru sprijinul ne ni-l-au arătat.

S'au încasat în total 383 coroane 08 fil. Spesele petrecerii au fost 106 coroane 40 fil. Rezultă deci un venit curat de 276 coroane 68 fileri, care sumă s'a depus la bancă pe numele bisericei. *Gregoriu Pușcariu*, protopop-prezident. *Ioan Rebrean*, cassar.

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al „Reuniunii meseriașilor români din Sibiu“, au mai dăruit Victor Nasta, directorul sucursalei Fălticeni a Băncii naționale 2 cor.; Ermil Forcia, red. „Bobârnacilor“ 20 bani; Iulian Popescu, secretarul general al băncii de asigurare „Dunăreana“ 1 cor.; Emil Comanescu, funcț. „Albina“ 20 bani; Wil. Aurlich, fotograf, 1 coroană; la hotezul lui Traian, fiul culeg. tipogr. Gavriil Crișanu, au dăruit nașii Petru și Maria Bota, croitori și tatăl băiatului, câte 1 cor.; mama băiatului Mariți, bunica lui Maria Tr. Popa (Copăcel), exped. „Foaiet Poporului“ I. Imbăruș și soția sa Maria, moașă câte 50 bani, în total 5 cor.; G. Ciupe, paroh (Baba) 1 cor.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

... 26 odăi aranjate cel mai modern. ...

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Primește orice comande de speciealitate, d. e.: părți trabuincloase la edificii, garduri de fier și gratii de morminte. Cuptoare, modelul cel mai nou de cea mai frumoasă și cea mai bună execuție. Cumpene, greutate și mașini economice. — Stropitoare de vie se capătă și se reparaază cu pricepere. Cu plăcere dau planuri și proiect de spese.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris

Arad, strada Forray, palatul contelui Hunyady.

Unicul vânzător al mașinilor cu renume universal

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20 exemplare; soliditatea lor e neîntrecută; provăzute cu litere românești după plac, se pot primi pentru probă și recomandare **fără taxă.**

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea mașinilor în cursul anului întreg și sub îngrijirea mea de specialist, mașinele vor funcționa regulat.

Curs permanent pentru stenografie și contabilitate la mașină.

Mare magazin de apartinențe de cea mai bună calitate.

Ioan Gabor

mester țiglar și acoperitor
cu lespezi de metal eternit
strada Demeter Numărul 122.

Primește toate lucrurile aparținătoare acestei branșe și le execută punctual, pe lângă cele mai moderate prețuri,

Servește bucuros cu planuri și preliminară de spese.

Un candidat de advocat cu praxă

află aplicare în cancelaria dlui **Dr. Kozma Antal**, avocat Körösbókeny (com. Arad)

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Am onoare a aduce la cunoștință on public românesc, că mi-am deschis

cancelaria advocațională
în **Budapesta**, VIII. strad. Hunyadi 15.

Cu toată stima:

Dr. Liviu Lința,
advocat.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

întreprindere de instalarea sonerilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Local de întâlnire

al

industrișilor și burghezilor din provincie
este în Arad

ospătăria și hotelul

din strada **Boczkó**,
ce poartă numirea

„**bou roșu**“

În localurile sale plăcute stau la dispoziția oaspeților **mâncări gustoase și vinuri escelente din podgorie.** Serviciu atent și prețuri ieftine. Odăi curate, mobilate elegant delă 60 cruceri în sus.

Francisc Draskovits, ospătar.

LIBRĂRIA DIECEZANĂ

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească	2.—	Candrea-Densușianu-Speranță, Graiul nostru 2 vol.	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. à	1.50	Candrea, Prolecrele la români	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Călăuza stupar. Pamfle, Graiul vremurilor	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu mai multe figuri în text	2.50	Dragoslav I., La han la trei ulcele	1.50	Popovici Dr. I., Dialectele române	4.80
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austriei	4.—	„ Poezii pop. române	1.80
Andersen C. H., Mărgăritare, povestiri traduse de Vlănuță	1.50	Dauș L., Dușmanii neamului	2.50	Popovici C. A., Național. sau democr.	2.—
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesă în 3 acturi	1.50	Gorun I., Taina a șasa	1.50	Rădulescu-Pogoneanu, Studii	2.—
— Ovidiu, Dramă în 5 acte	1.50	Gorki M., Mama, roman	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol.	4.80
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov.	1.50	Ettinger D. E., Sfaturi cătră mame	1.50	„ Fără credință	3.—
Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina	1.50	Eftimiu V., Înșirate mărgărite	2.—	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc	1.50
Boteni-Ionescu, Din satul nostru	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate	3.—	„ Arta în România	4.—
Björnson Björ., Veselul ștregar	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate	3.50		
Babeș și Oceanu P., Capra (vacă săracului) studiu biologic, igienic și economic	1.50	Iorga N., Istoria românilor	3.—		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului	1.—	„ Gânduri și sfaturi	1.50		
Baronzi G., Poesii alese 1828—96	1.75	— Istoria lumii	3.—		
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească	2.—		
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov.	1.80	— Scriitori și curente	2.—		
Caraivan V., Basmе și legende străine	1.75	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși	1.—		
Cazaban Al., Chipuri și suflete	1.50	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor	1.50		
Coza A. C., Naționalitatea în artă	1.50	„ Herodot	5.—		
Cugler-Poni, Poesii	4.—	„ Istoria armatei românești	2.50		
Corbu I., Noua teorie cosmogonică	1.40	Iosif O. St., Poezii	2.50		
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații	1.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații	4.—		
— Carte pentru copii cu icoane	1.20	Loti Pierre, Pescar de Islanda	1.50		
Coșbuc Gh., Balade și idile	3.—	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori	1.—		
„ Fire de tort	2.50	Macedonski Al., Cartea de aur	5.—		
„ Ziarul unui perde vară	—80	Mantegazza, Arta de a se însura	1.50		
„ Războiul p. neatârnaire	1.—	Metropolitul Andreiu baron de Șaguna	7.50		
„ Povestea unei coroane de oțel	1.50	Maeterlinck M., Viața albinelor	3.—		
„ Sacontala	5.—	Mera I. T., Din lumeă basmelor	3.50		
„ Aeneis	2.50	Pitiș Ec., Poezii	1.50		
„ Versuri și proză	—70	Payot I., Educația voinței	2.—		
„ Valuri alinate	1.50	Coatu Gr., Din viața țărănească	1.50		
Carmen Sylva, Insurat	1.—	Dumbravă B., Haiducul	2.—		
— Povestile Peleşului	—95	Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol.	6.50		
— Povestile unei regine	1.—	Freitag G., Dare și avere, 2 vol.	6.50		
		Hétrat B. I., Aevea	2.50		
		Nădejde S., Patimi, roman	2.—		
		„ Robia banului, roman	2.—		
		„ Din lume pentru lume	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori	1.50		

Cărți pedagogice:

Aslan, Lecțiuni de pedagogie	5.—
Buțureanu V. C., Curente pedagogice	1.75
Borgovan Gr. V., Istoria pedagogiei	3.—
Constantinescu, Curs teoretic și practic de pedagogie și metodologie	6.—
Conta-Kernbach, Elemente de pedagog.	4.—
„ „ „ metod.	3.—
Costescu - Dima - Grigorescu - Popescu, Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei	6.—
Compayre Gabr. Herbart și Educația prin instrucțiune	—60
Costescu, Metodica matematicii	5.—
„ limbei române	5.—
„ „ Istoriei și geografiei	7.—
Cioflan C. P., Ideile lui Iohn Locke asupra educației	4.—
Culea D. Ap., Invățământul d. natură	3.50
Kiritzescu St., Cestiuni de educație și didactică experimentală	2.50
„ Cestiuni de psihologie	2.—
Găvănescu I., Istoria pedagogiei, 3 vol.	15.—
„ Ideile pedagog. ale lui Locke	1.25
„ Pedagogia generală	1.50
„ Elemente de psihologie	4.80
Locke I., Câteva idei asupra educației, 2 vol.	5.—
Matthias D. A., Pedagogia practică	4.—
Martig Em., Psihologia pedagogică	3.50
Pestalozzi H., Leonard și Ghertruda	3.50
„ Cum își învață Gertruda copii	1.50
Ufer Chr., Introd. în pedagog. lui Herbart	1.—

INCZÉDY ÁKOS

stoler, atelier pentru aranjarea odăilor

Arad, strada gróf Károlyi Gyula Nr-ul 10 (casa proprie).

Aranjază și servește cu planuri de aranjament pentru odăi și prăvălii. Totfelul de planuri se execută gratuit. Se află stabil înmagazinate cele mai escelente mobile.

KILENYI C. és T^{sa.}

Arad, str. József főherceg 11, la globul vânăt.

Au sosit noutățile de primăvară.

Preț ieftin extraordinar.

Pănuri de haine femeiești, mătăsuri, delaine, zephyre, cartoane, mănuși, ciorapi pregătiți de penitențieri. Asortiment bogat de umbrele, pălării de paie pentru dame. Modele și decoruri se capătă cu preț foarte scăzut.

„Deganin“ contra gândacilor.

Bucură-te d-nă dragă, că incurând nu vei mai avea gândaci (șvabi) în bucătărie, deoarece firma românească: **F. A. DEGAN din Fiume, (postafiók Nr. 163)** a inventat un praf nou

„DEGANIN“

care e cel mai bun și pe toți îi omoară. Costă 1 Kgr. **3 Cor.** Mai puțin ca $\frac{1}{2}$ de Kgr. nu se trimite. Porto costă 72 fileri, iar banii se trimit anticipativ (înainte) la firma susnumită. Dacă comanzi 4 Kgr. Cafea, atunci cere și 1 Kgr. „Deganin“, căci 5 Kgr. se trimit franco. În Fiume toți vorbesc de praful „Deganin“, căci l-au probat cu mare rezultat.

Cere gratis și preț-curent românesc pentru **Cafea bună.**

„Deganin“ cu mare efect.

„Deganin“ moartea gândacilor.

„Deganin“ cea mai nouă invenție.

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijloacele împrumuturi personale, ipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijloacele cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechizite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școli și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efectuează tot felul de comenzi comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Rögöteleki-u. 10. I. 7. Telefon 171-27.

Su sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fil.
esclusiv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvălia de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrásy nr. 20.
Comenzi din provincie se execută în aceeași zi.

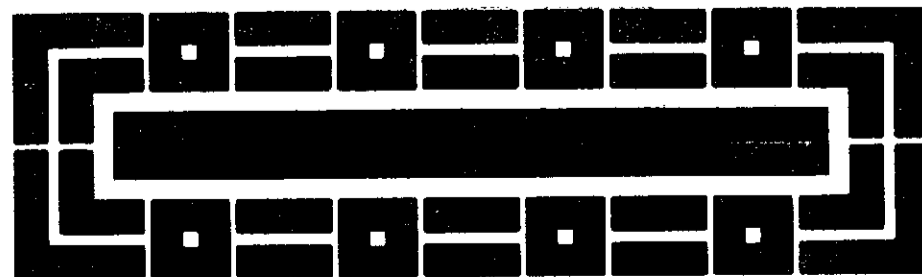
26 (11)

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.

Librăria Diecezană
rad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în revizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru avocați și socoțile bisericesti. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodată pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Revizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, eruci pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brăne și pălării preoțești, precum și toate cărțile bisericesti.

Revizite școlare fizice conform articolului de lege XXVII. din 1907, hartele geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.